

Hydrology (CT2310)

dr. M. Bakker

Lezing 'Geohydrologie: grondwaterproblemen'

Geohydrologie, hoofdstuk 7

CT 2310

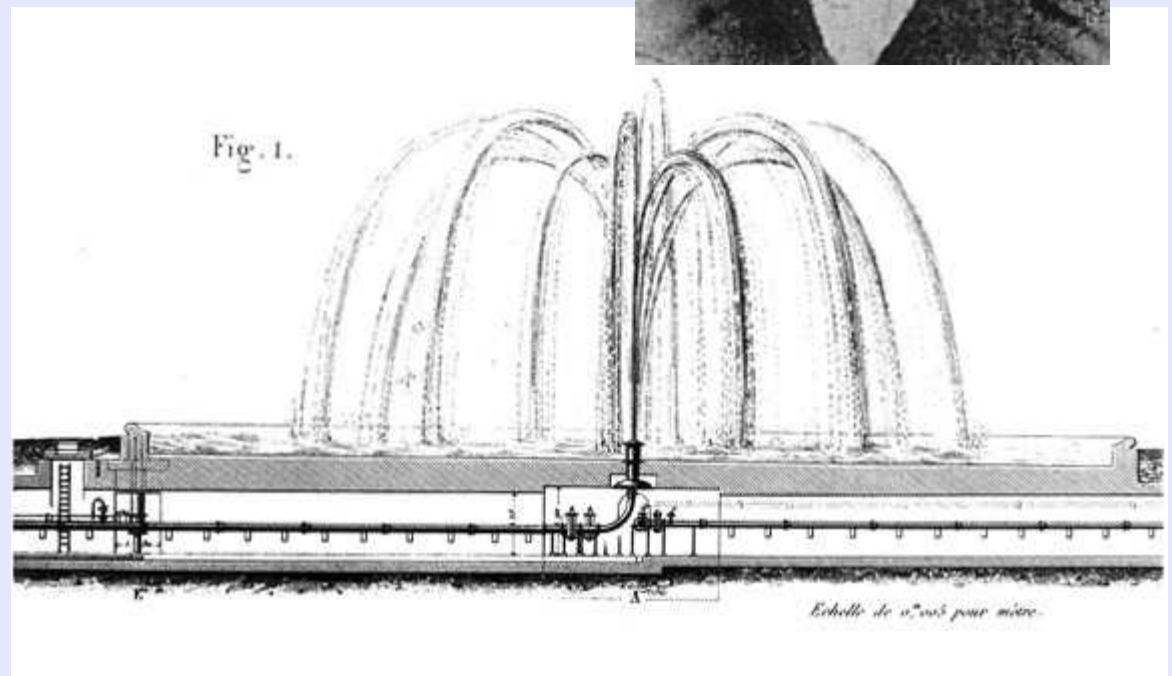
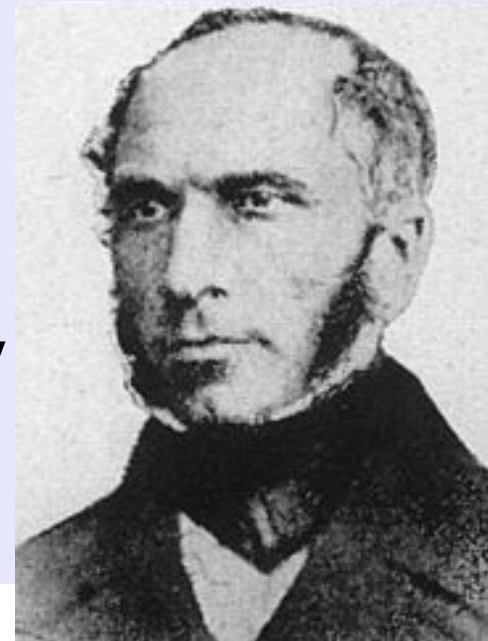
Mark Bakker

**Water Resources Section
Civil Engineering, TU Delft
mark.bakker@tudelft.nl**

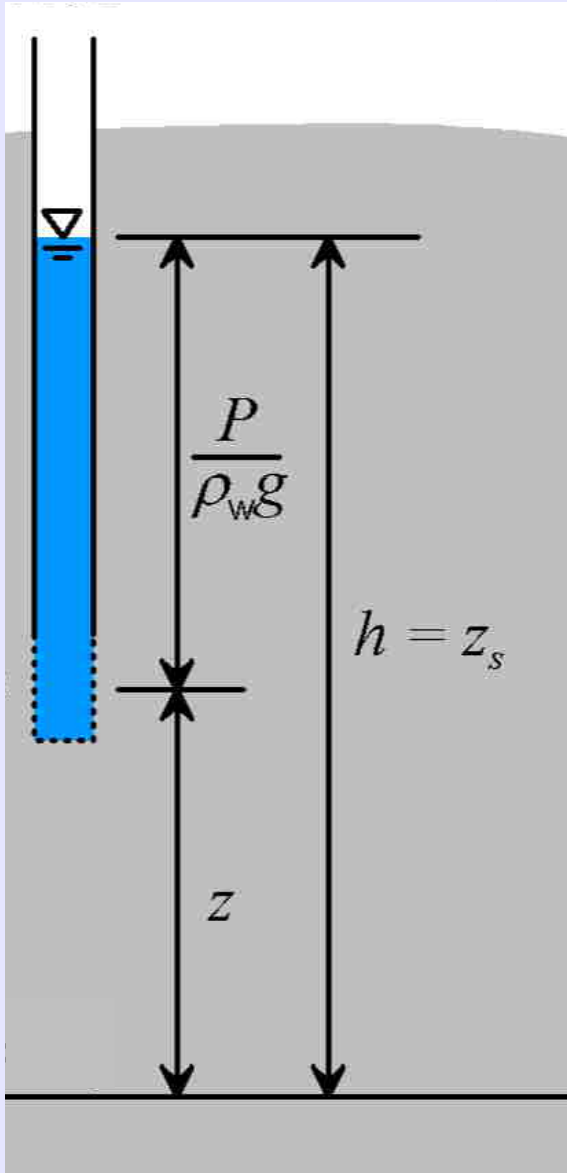
Room 4.92.1

Henry Darcy

Fountains of Dijon

Geohydrologie basis principes: stijghoogte, specifiek debiet, wet van Darcy

stijghoogte (of head): hoogte van waterstand in stijgbuis

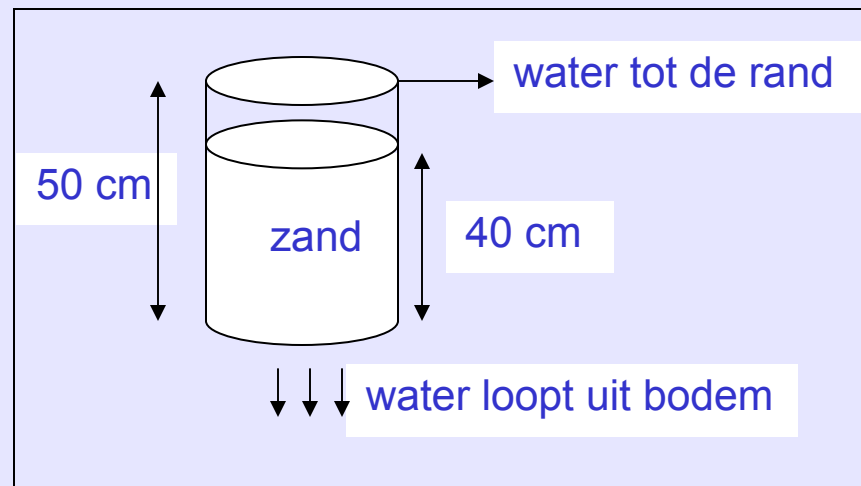
q_x **specifiek debiet:** debiet door eenheidsoppervlakte in x -richting

wet van Darcy: $q_x = -K \frac{\partial h}{\partial x}$

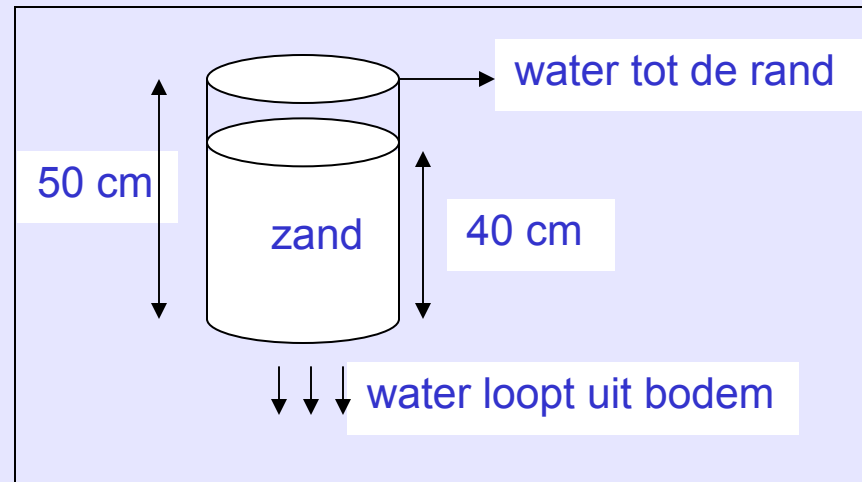
gemiddelde snelheid: $v_x = \frac{q_x}{n}$

Voorbeeld

Een hydroloog besluit in het veld de doorlatendheid van de grond te meten met een grote emmer. De emmer heeft een hoogte van 50 cm en een diameter van 30 cm. De hydroloog slaat een aantal gaten in de bodem van de emmer, vult hem met 40 cm droog zand en voegt water toe totdat het water precies aan de rand staat. Hij blijft water toevoegen zodat het water aan de rand blijft staan terwijl het water ook door de gaten uit de bodem loopt (we gaan ervan uit dat de gaten verder geen weerstand geven). Na een poosje ontstaat een stationaire situatie en meet de hydroloog dat er in 1 minuut 1 liter water onder uit de emmer loopt.

vervolg voorbeeld

Na een poosje ontstaat een stationaire situatie en meet de hydroloog dat er in 1 minuut 1 liter water onder uit de emmer loopt. Gebruik bodem van emmer als referentie

Vraag a). Wat is de plaatshoogte, drukhoogte en stijghoogte aan de bovenkant van het zand?

Vraag b). Wat is de plaatshoogte, drukhoogte en stijghoogte aan de onderkant van het zand?

Vraag c). Wat is de doorlatendheid van het zand in meters/dag?

Specifiek debiets vector in x-richting
(debiet door 1 m²)

$$q_x = -K \frac{\partial h}{\partial x}$$

Debiets vector in x-richting
(debiet over hele aquifer dikte D)

$$Q_x = -KD \frac{\partial h}{\partial x}$$
$$= -T \frac{\partial h}{\partial x}$$

In het veld meet je meestal de KD .

Voorbeeld: $K = 10$ m/d, $D = 50$ m, $dh/dx = 0.001$:

$$q_x = 0.01 \text{ m/d}, Q_x = 0.5 \text{ m}^2/\text{d}$$

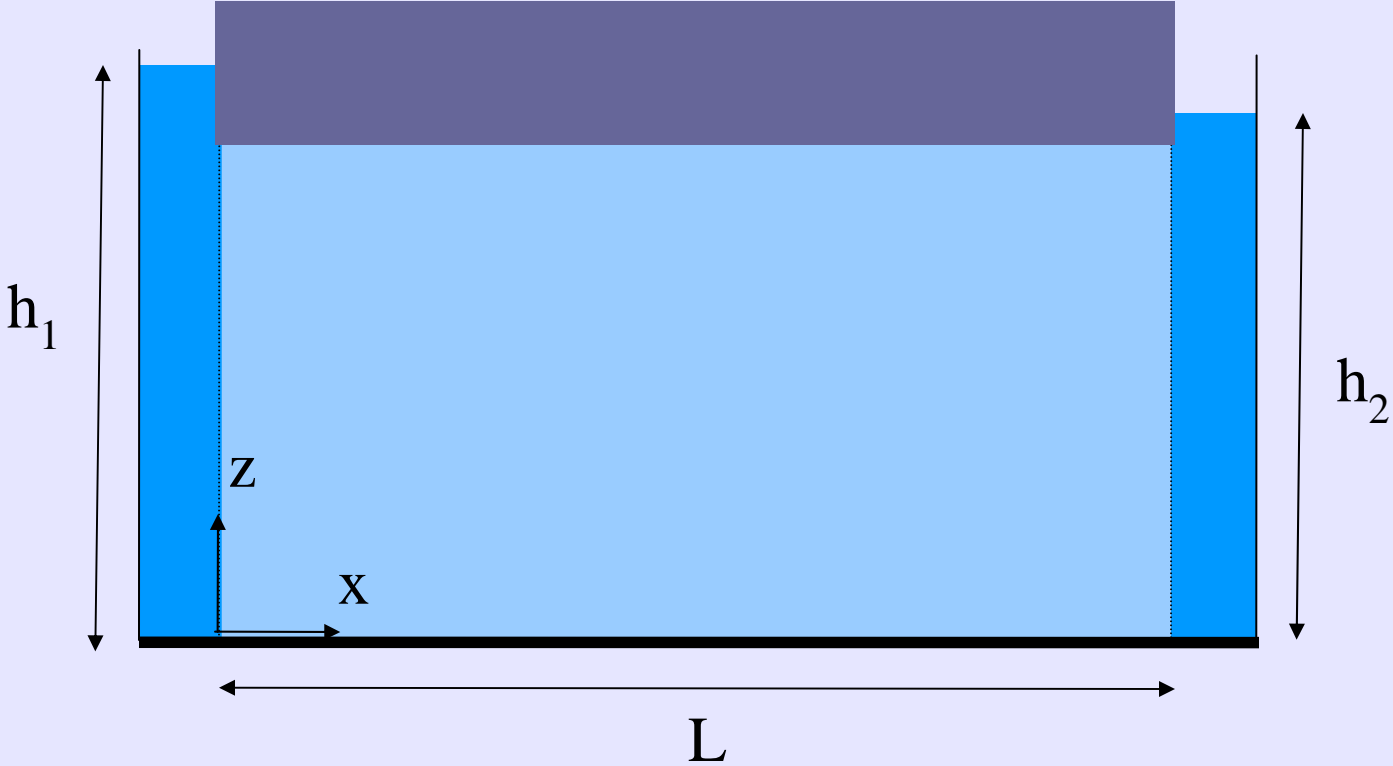
Afleiding stromingsvergelijking voor stationaire stroming door combinatie van de wet van Darcy en continuïteit

$$\text{uit} - \text{in} = 0$$

(volg het bord hieronder)

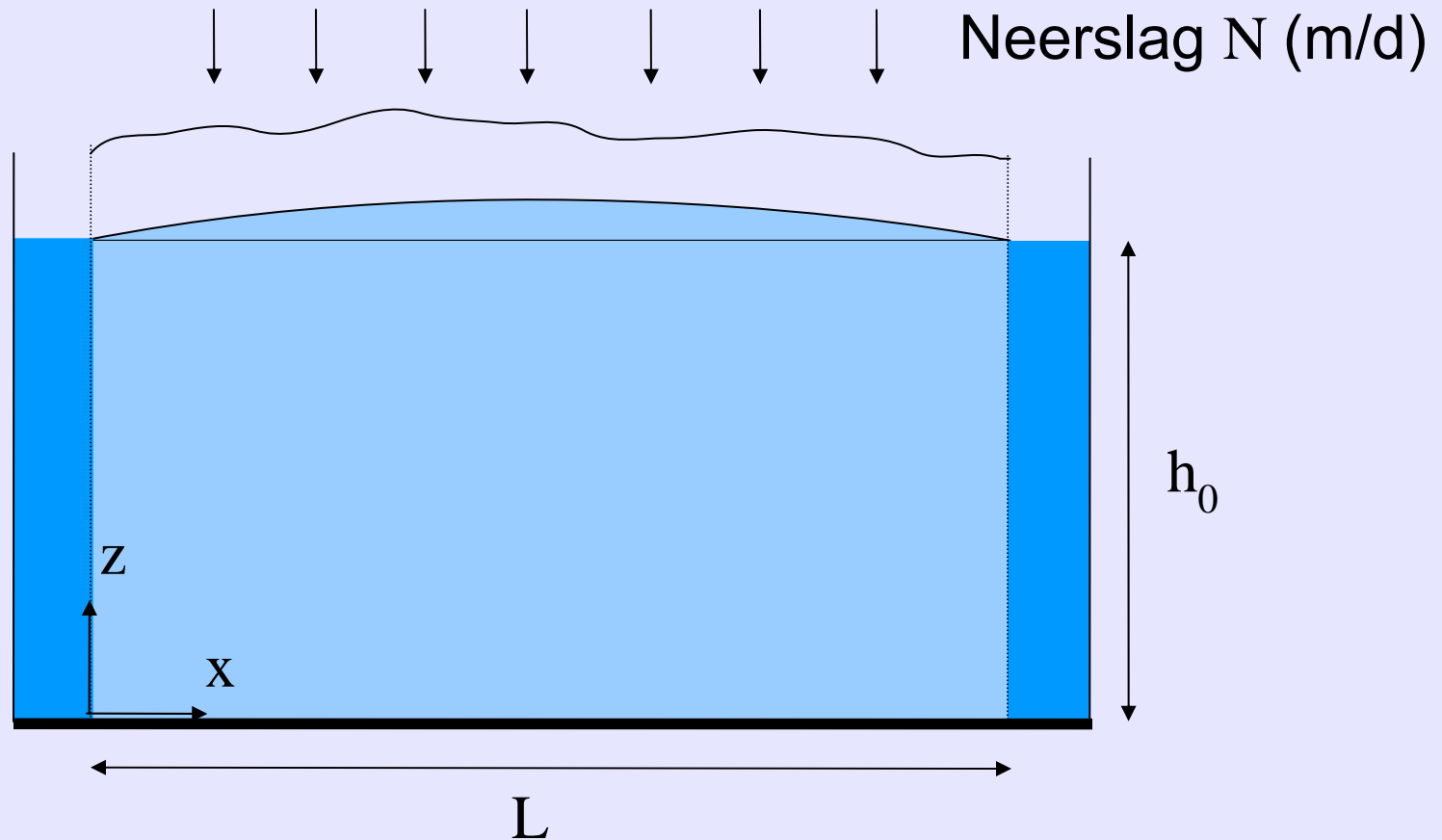
Stroming tussen twee waterlopen

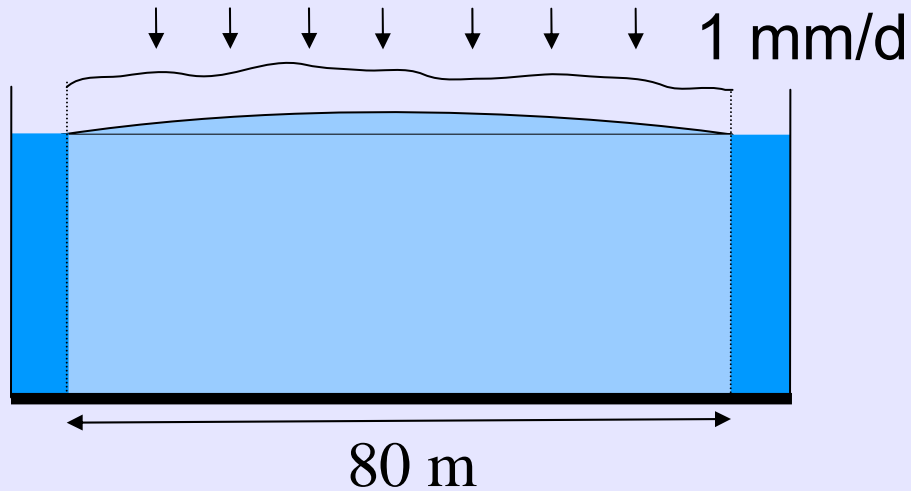

Voorbeeld toepassing:

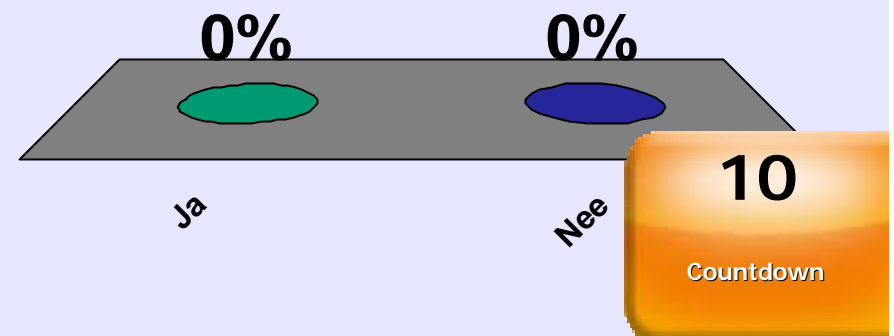
Opbolling tussen twee kanalen met gelijke peilen

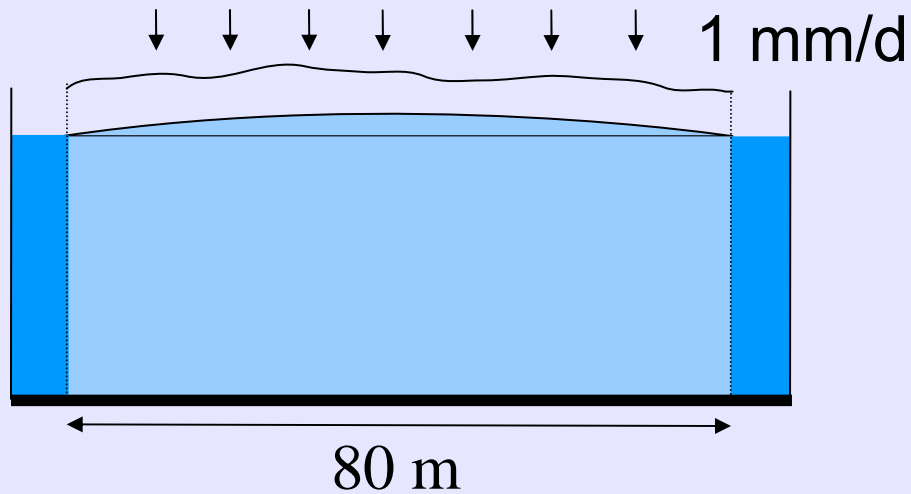
Ik wil het debiet naar de sloten weten in de stationaire situatie. Moet ik daar de doorlatendheid voor weten?

1. Ja
2. Nee

Wat is het debiet naar de sloten (in m³ per meter sloot)?

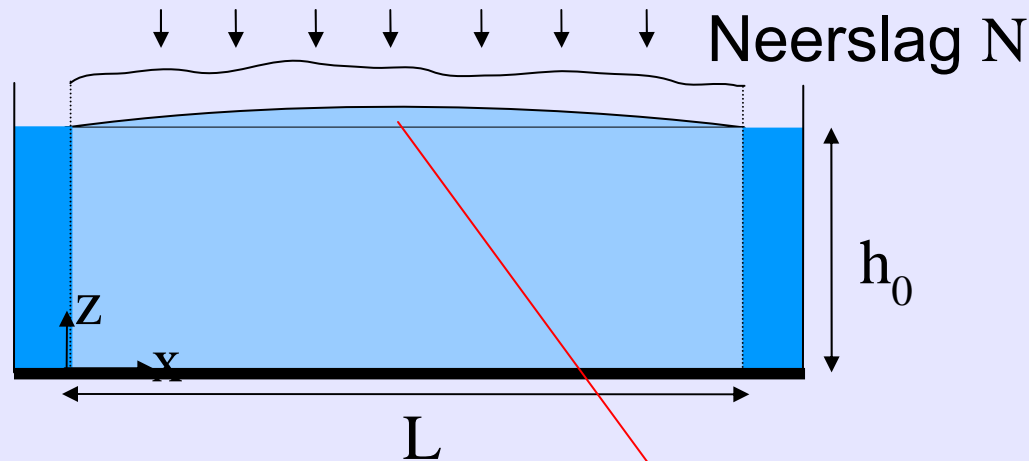
1. 4 m³/dag
2. 0.16 m³/dag
3. 0.04 m³/dag
4. 0.01 m³/dag

0%	0%	0%	0%
			
4 m ³ /dag	0.16 m ³ /dag	0.04 m ³ /dag	0.01 m ³ /dag

10
Countdown

Voorbeeld toepassing:

Opbolling tussen twee kanalen: $NL^2 / (8kh_0)$

$$N = 1 \text{ mm/d}$$

$$L = 80 \text{ m}$$

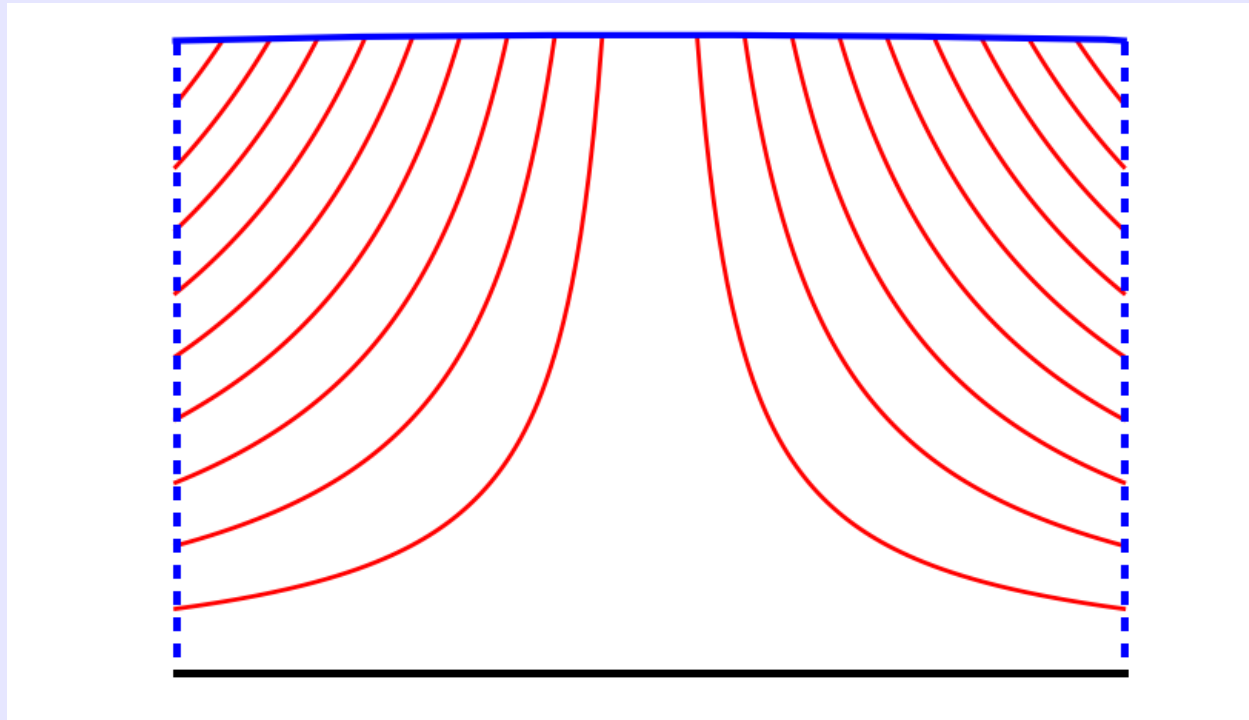
$$h_0 = 10 \text{ m}$$

$$k = 1 \text{ m/d}$$

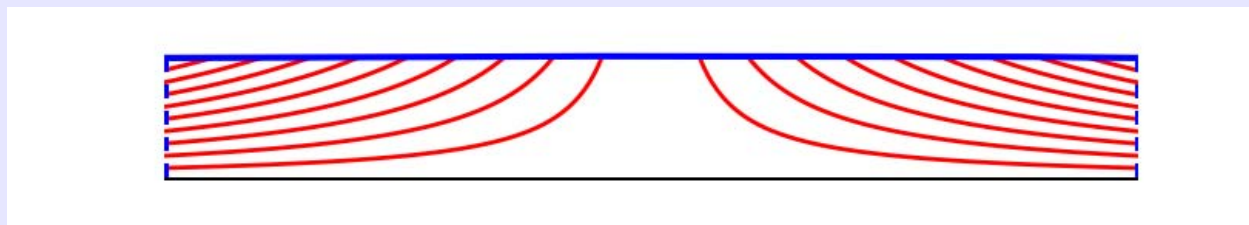
opbolling is 8 cm !

(dus aanname van
constante tranmissiviteit
was nog niet zo slecht)

Vertikale stroomlijnen in verticale doorsnede

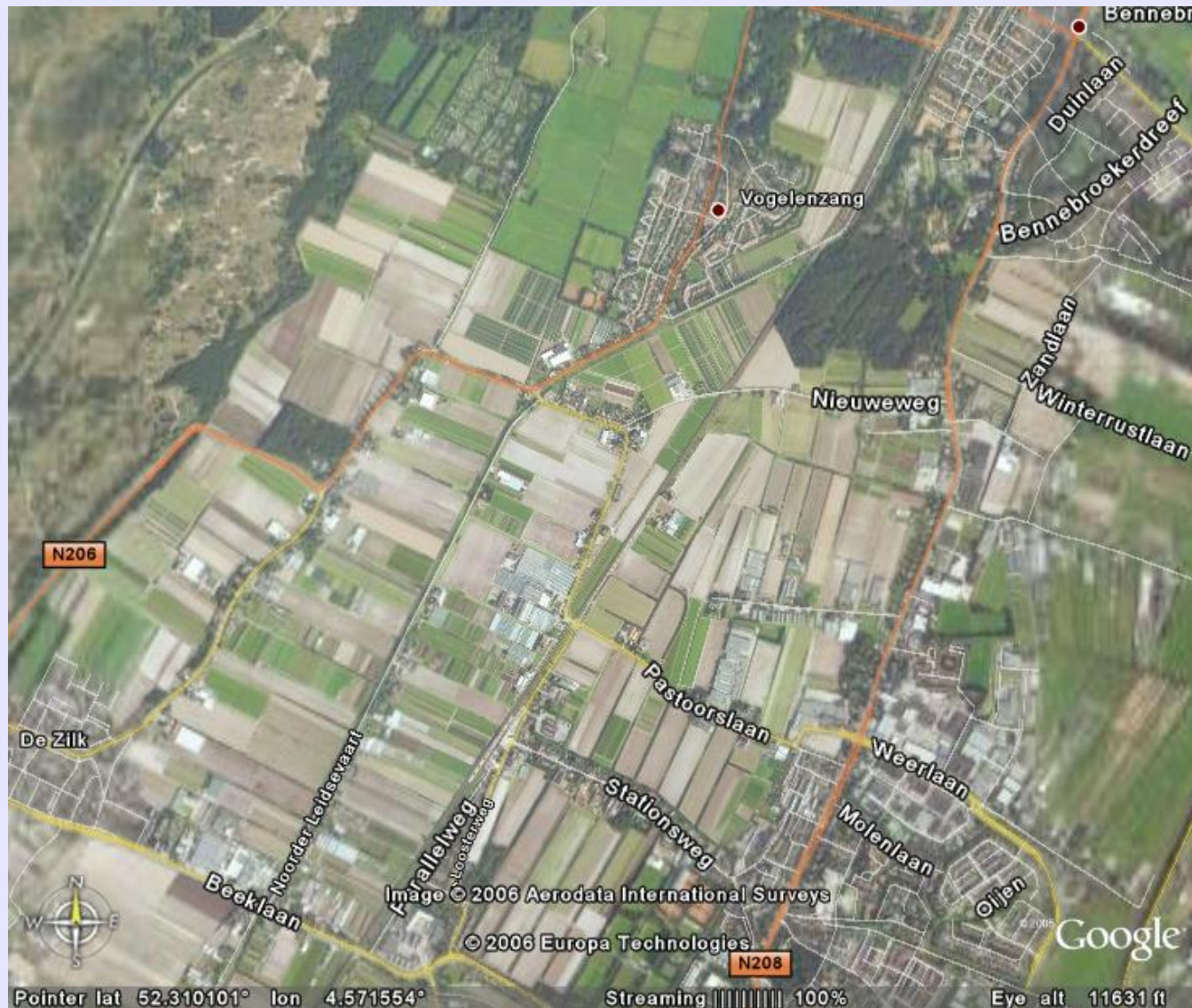

horizontale schaal = verticale schaal

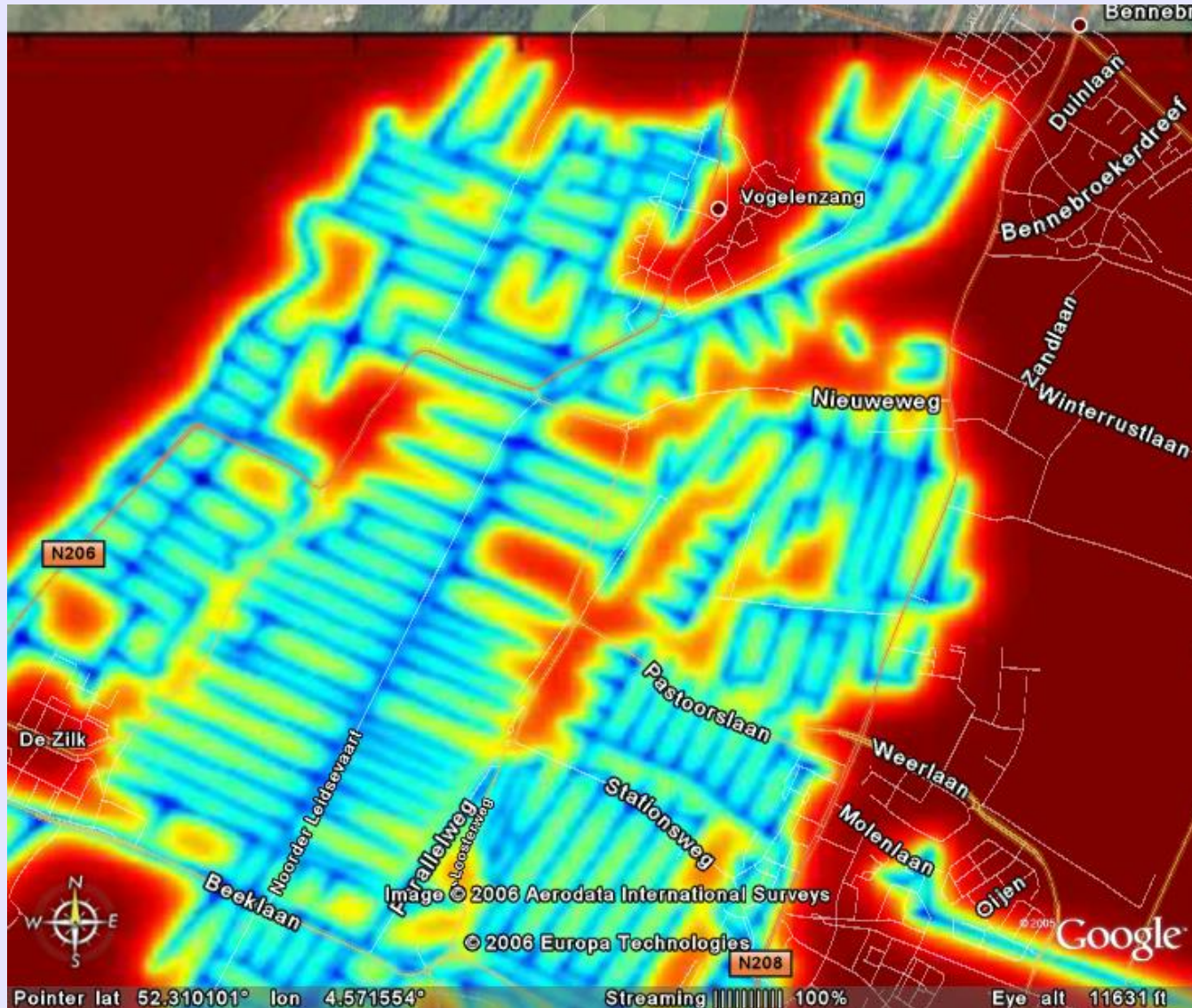

(bijna horizontale stroming)

Opbolling in twee dimensies tussen de slootjes van de bollenvelden

Opbolling in twee dimensies tussen de slootjes van de bollenvelden bij de Zilk

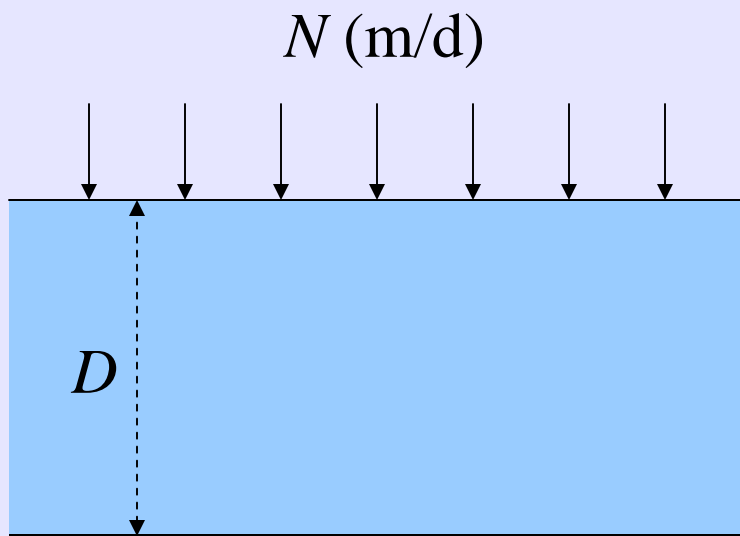

Specifiek debiets vector in x-richting
(debiet door 1 m²)

$$q_x = -K \frac{\partial h}{\partial x}$$

Debiets vector in x-richting
(debiet over hele aquifer dikte D)

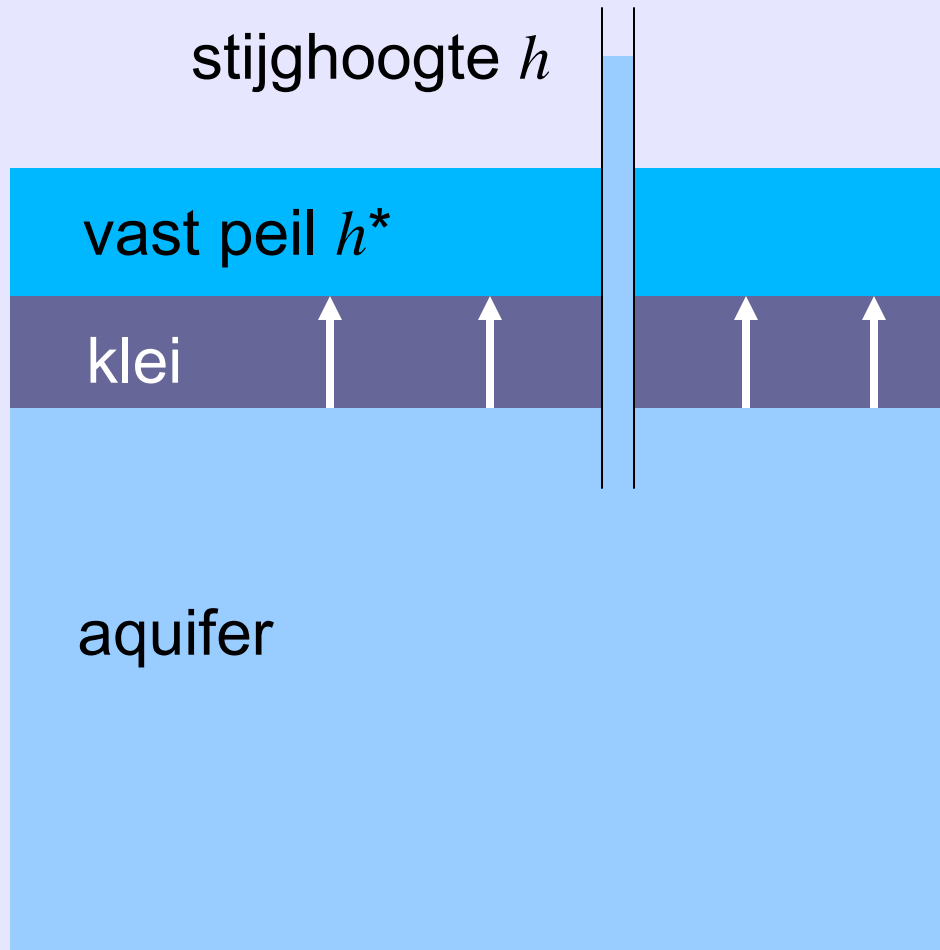
$$Q_x = -KD \frac{\partial h}{\partial x}$$
$$= -T \frac{\partial h}{\partial x}$$

$$\frac{\partial^2 h}{\partial x^2} = -\frac{N}{kD}$$

Semi-spannings water in polders

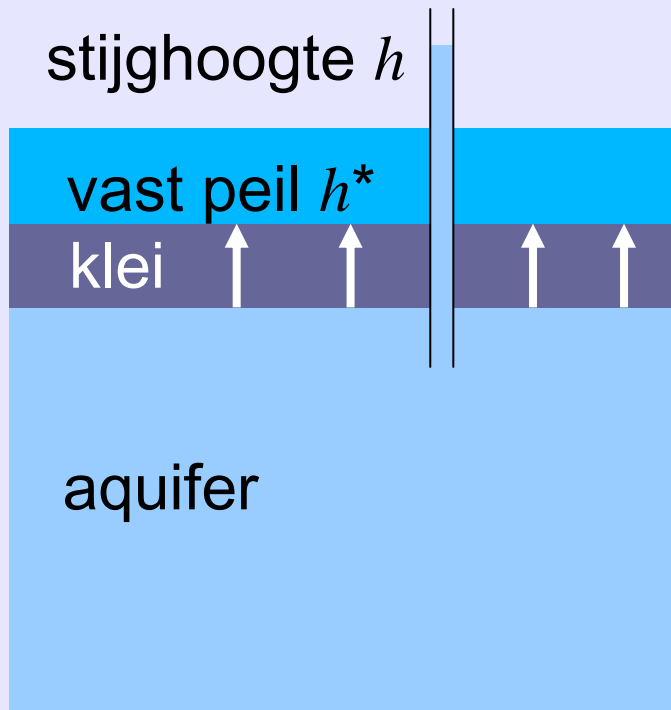

$$q_z = \frac{h - h^*}{c}$$

$$\frac{\partial^2 (h - h^*)}{\partial x^2} = \frac{h - h^*}{\lambda^2}$$

Spreidingslengte: $\lambda = \sqrt{kDc}$

Semi-spannings water in polders

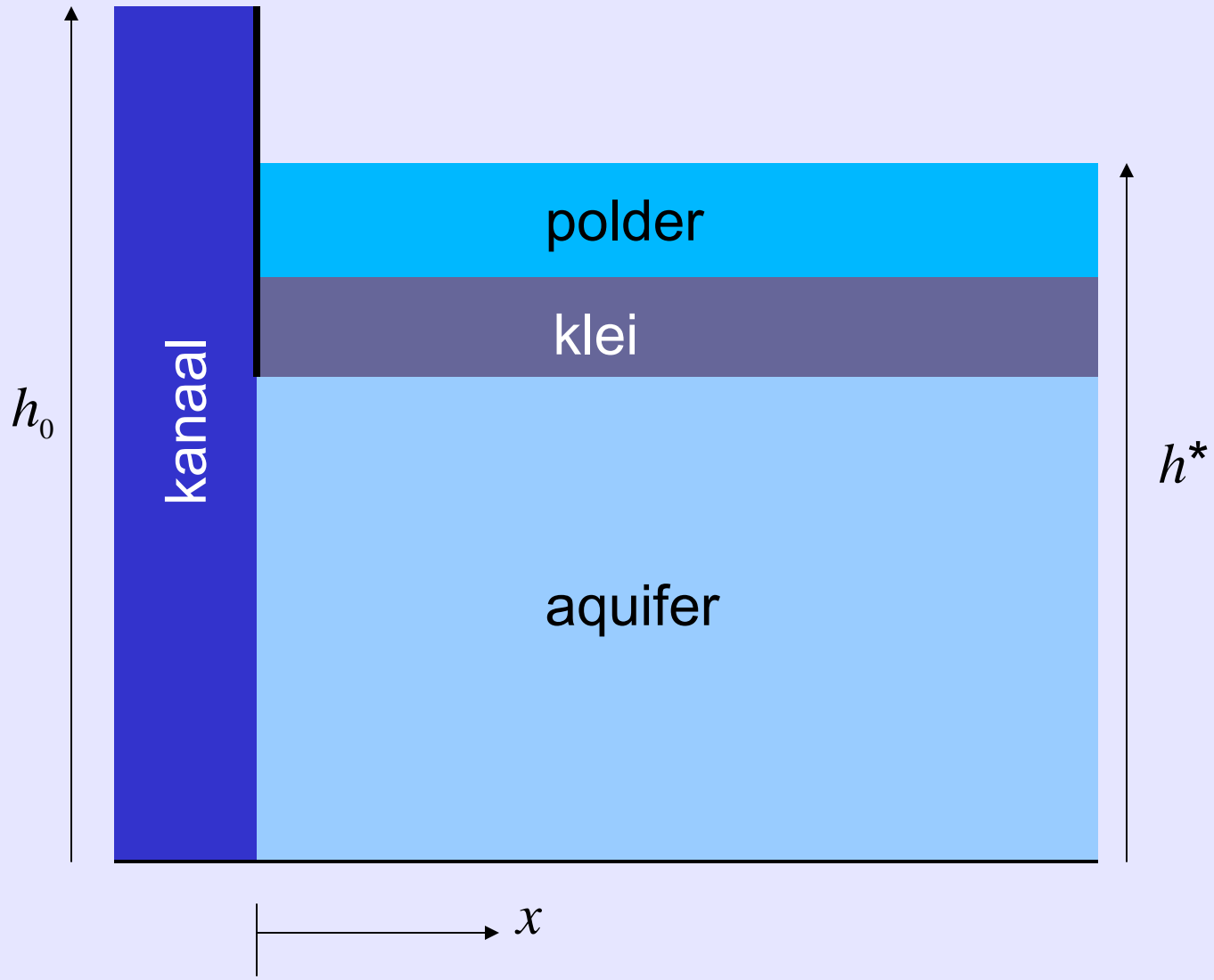

$$\frac{\partial^2 (h - h^*)}{\partial x^2} = \frac{h - h^*}{\lambda^2}$$

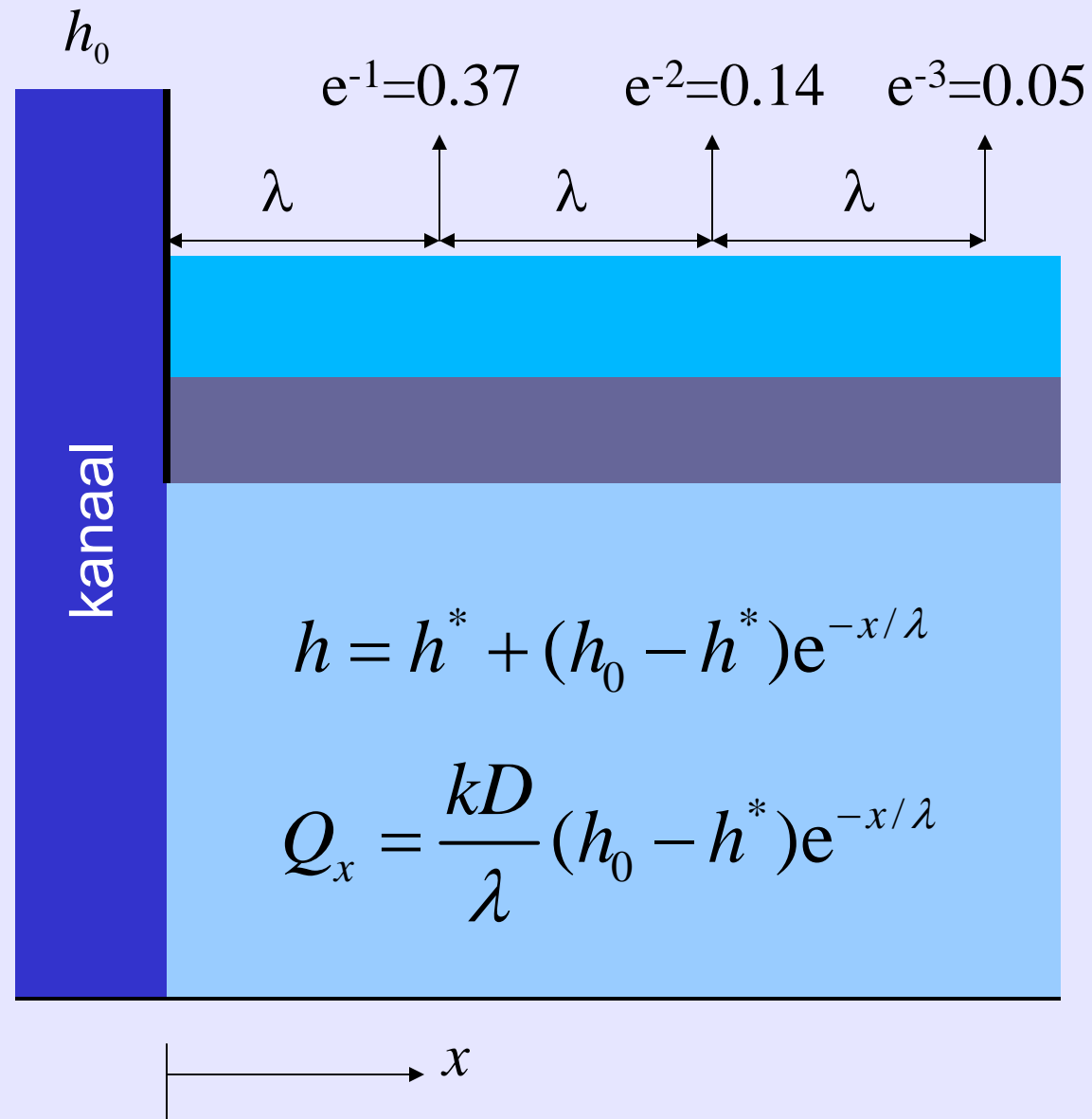
Algemene oplossing:

$$h - h^* = Ae^{-x/\lambda} + Be^{+x/\lambda}$$

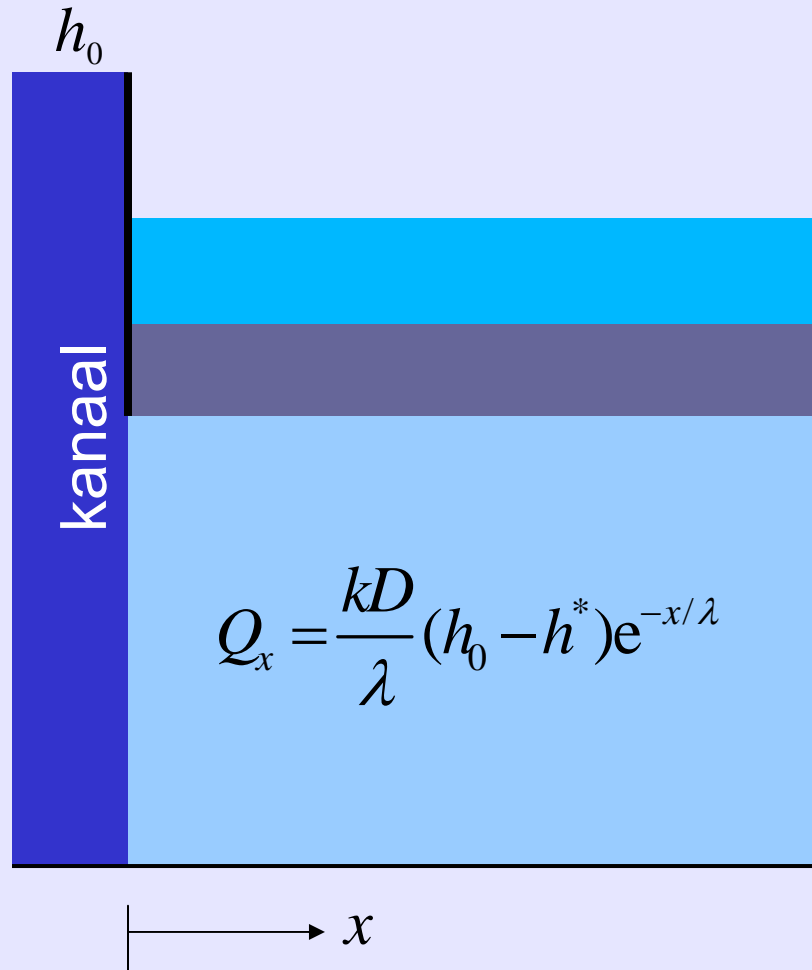
Semi-spannings water in polders

Semi-spannings water in polders

Semi-spannings water in polders

$$k = 10 \text{ m/d}$$

$$D = 20 \text{ m}$$

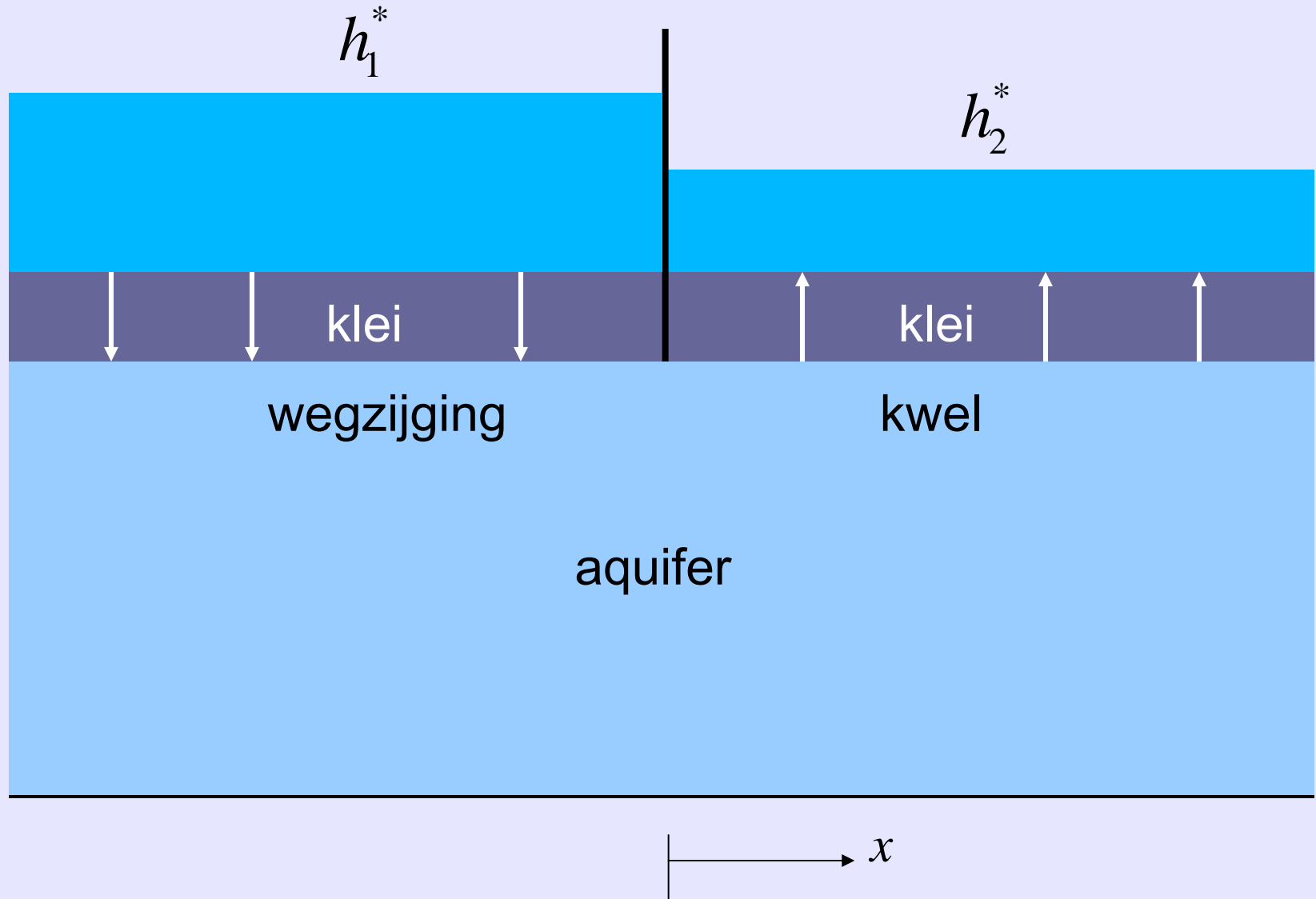
$$c = 2000 \text{ d}$$

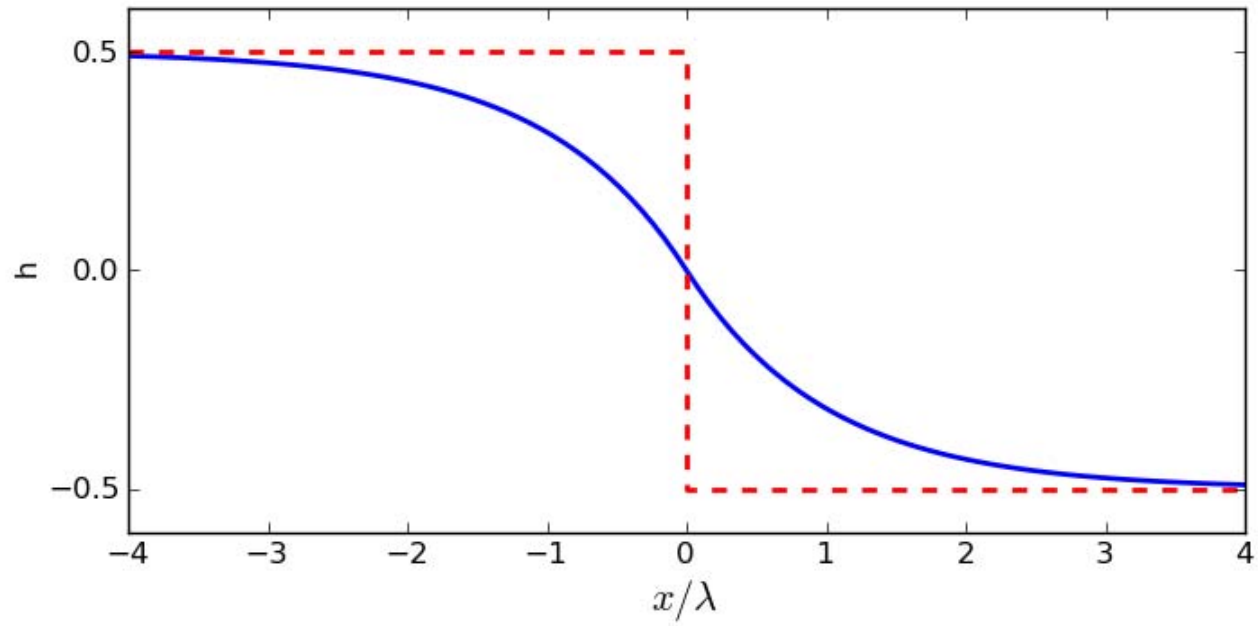
$$\lambda = 630 \text{ m}$$

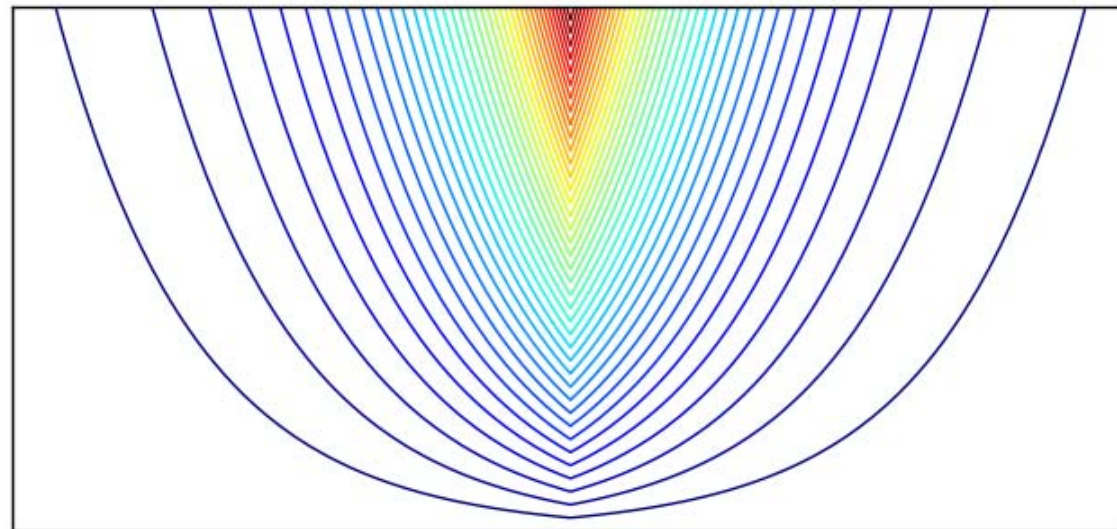
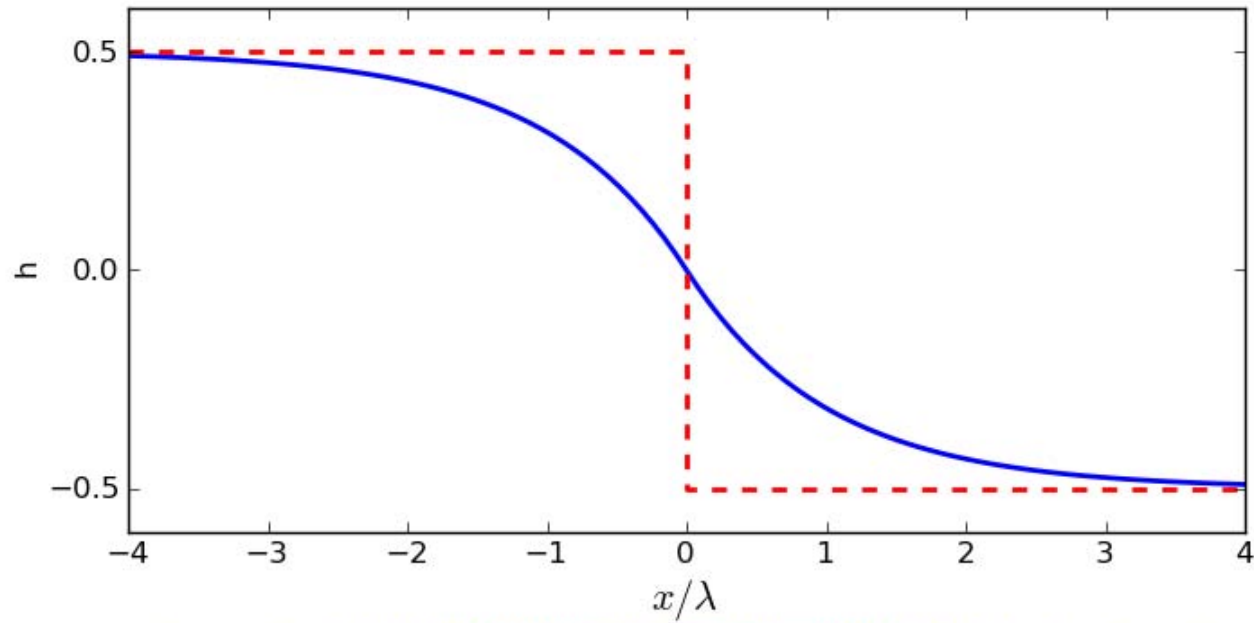
$$h_0 - h^* = 1 \text{ m}$$

Lek per meter dijk: $0.32 \text{ m}^3/\text{d}$

Stroming tussen twee polders

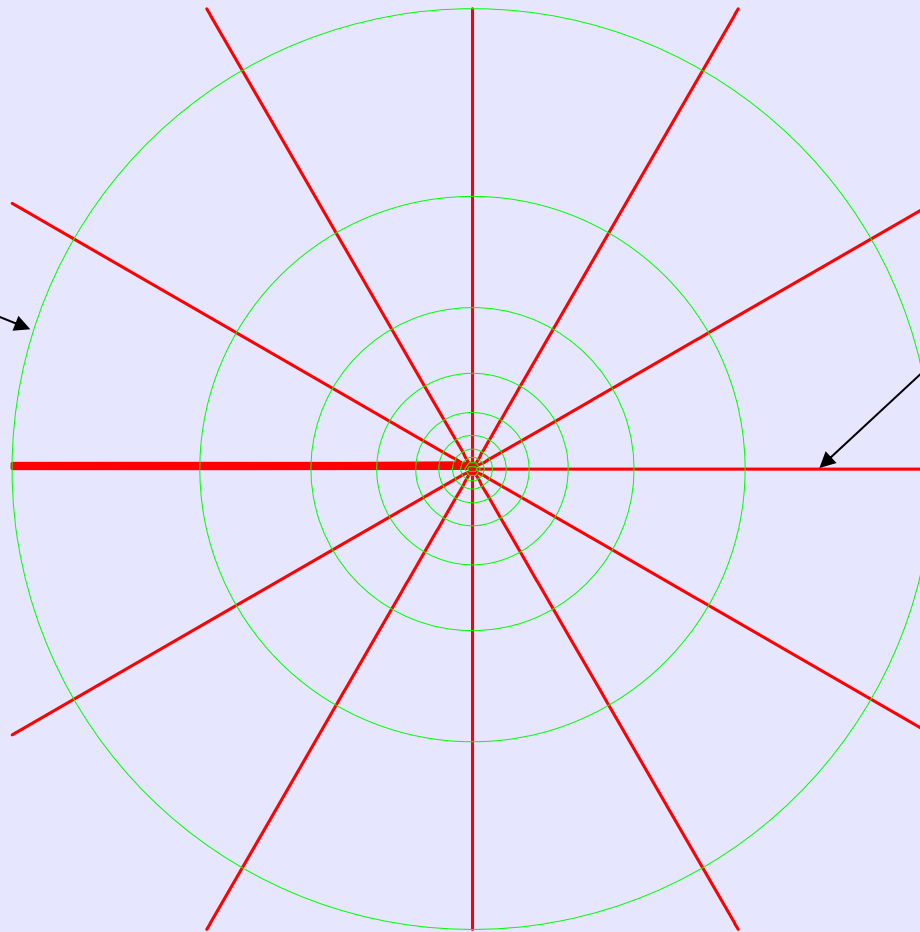
2.5% van
totale debiet
stroomt
tussen 2
stroomlijnen

Contourlijnen van stijghoogte zijn zoals een topografische kaart.

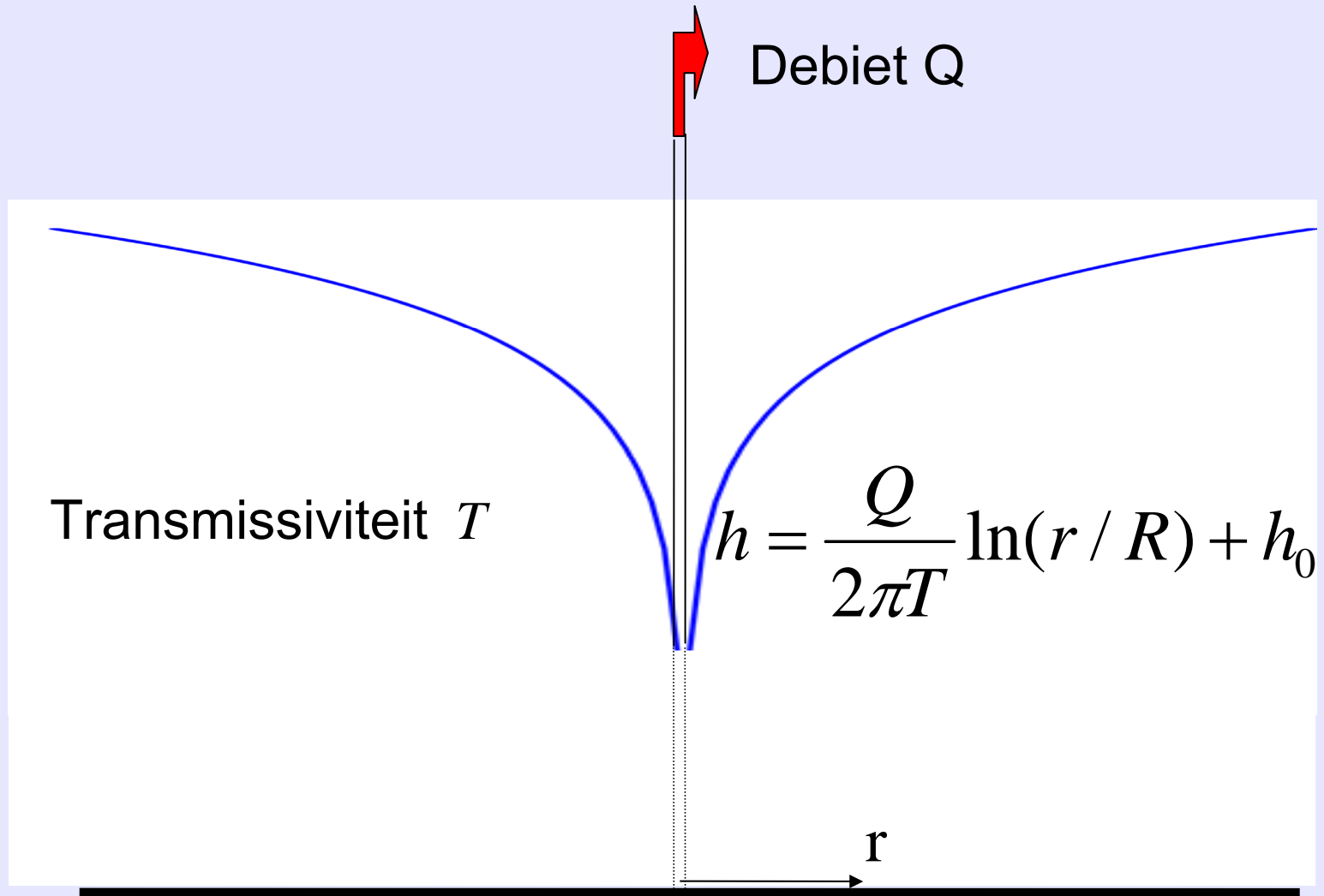
Bijvoorbeeld: stroming naar een put

Lijnen van
constante
stijghoogte
(isohypsen)

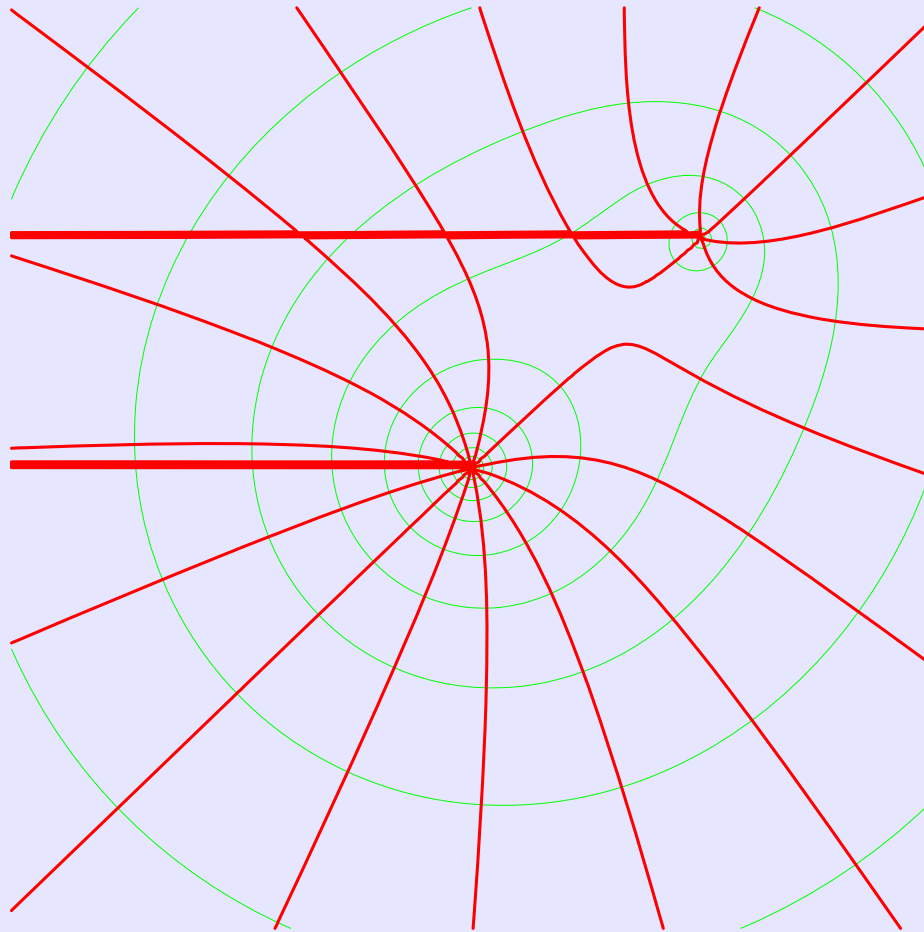

Stroomlijnen

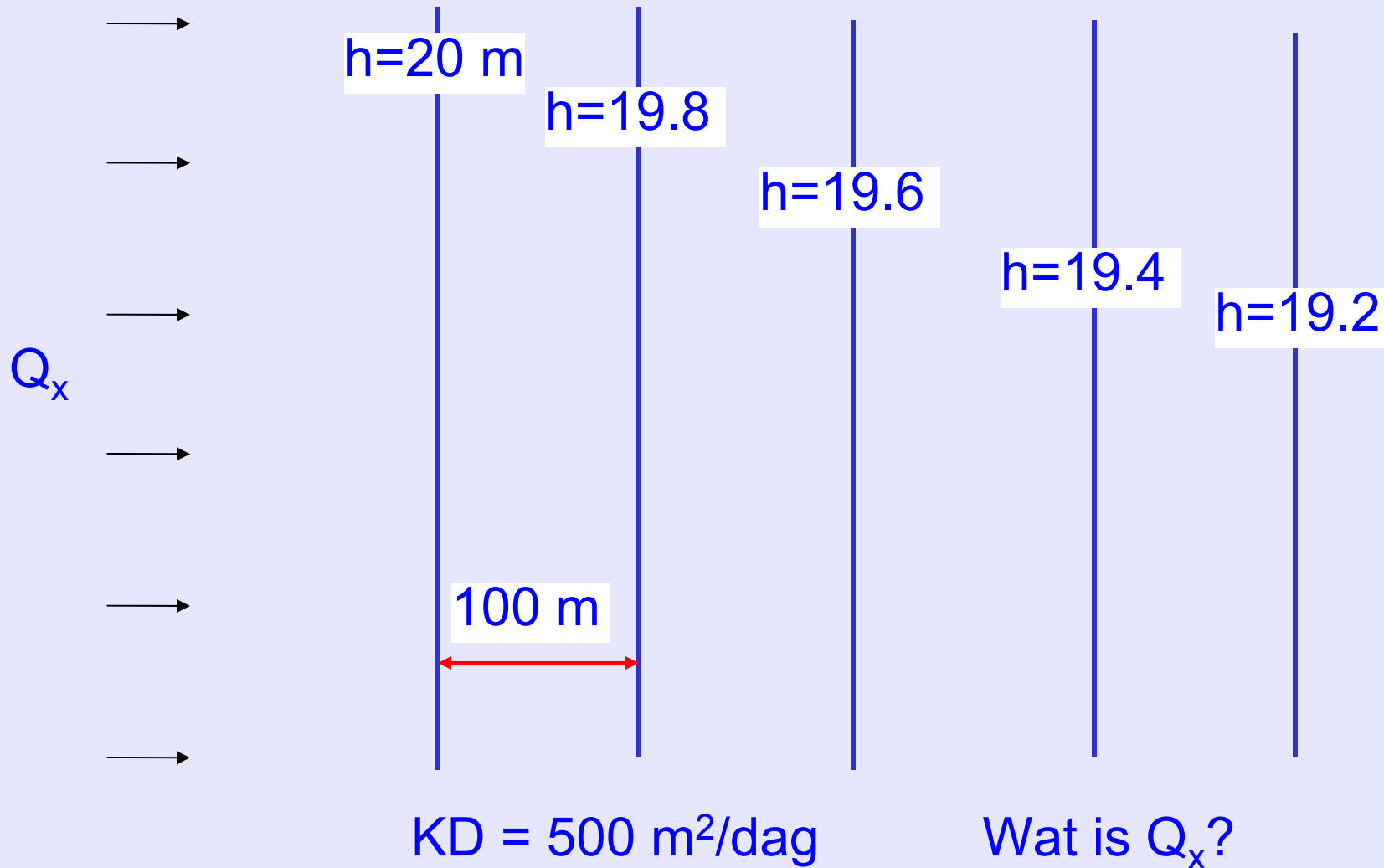
Nabij de put ontstaat een verlagingskegel

Stroming naar twee putten: Ingewikkelde stromingspatronen

In een gebied met redelijk uniforme stroming wil je een put installeren met debiet $Q = 200 \text{ m}^3/\text{dag}$

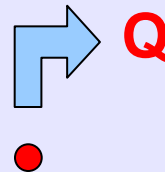
Hoe breed is het gebied dat door het pompstation afgevangen wordt?

Put met debiet $Q = 200 \text{ m}^3/\text{dag}$

Uniforme
Stroming

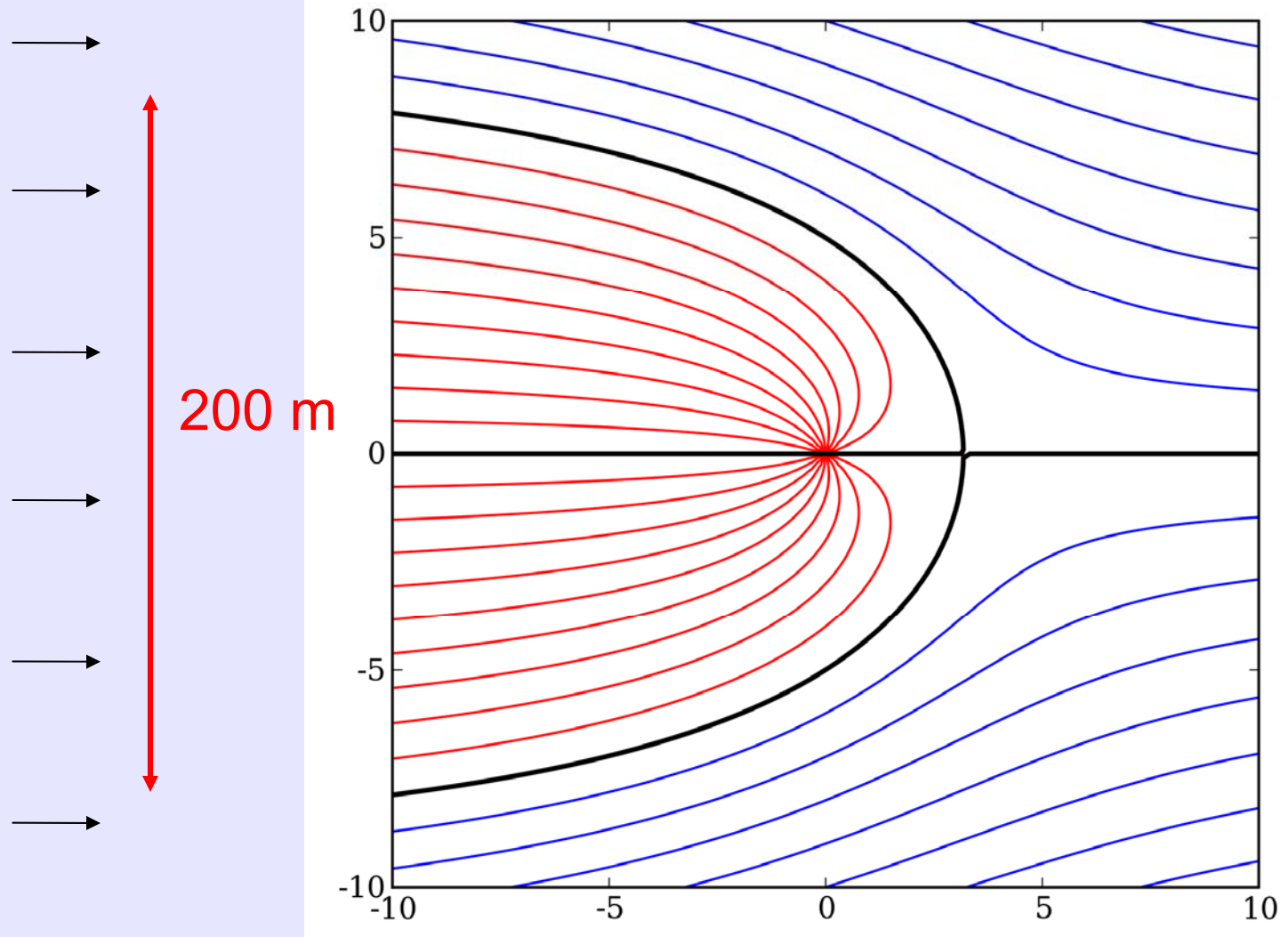

$Q_x = 1 \text{ m}^2/\text{dag}$

Water balans: Breedte is 200 m

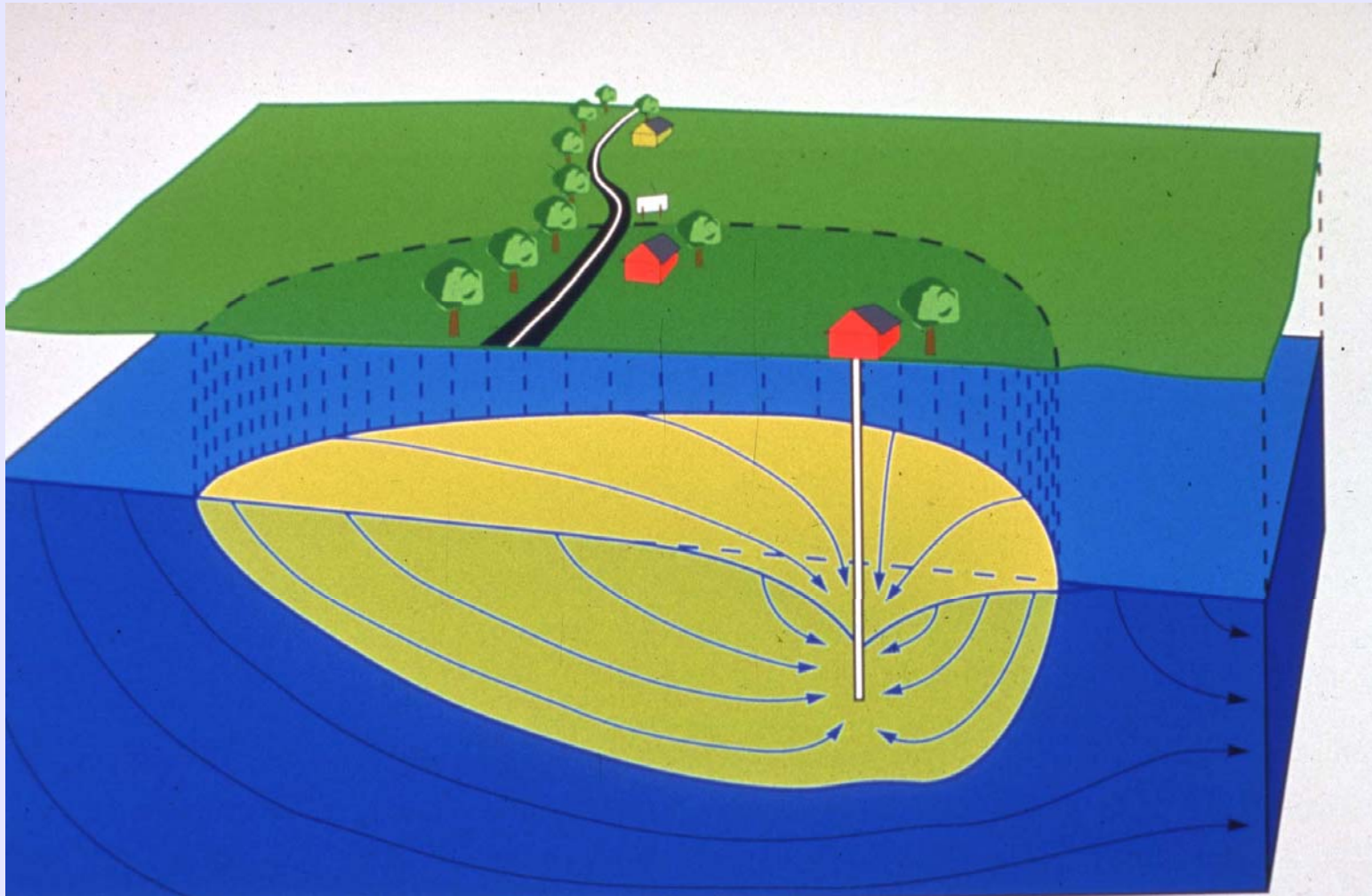
Capture zone (intrekgebied) is het gebied dat afgevangen wordt door de put

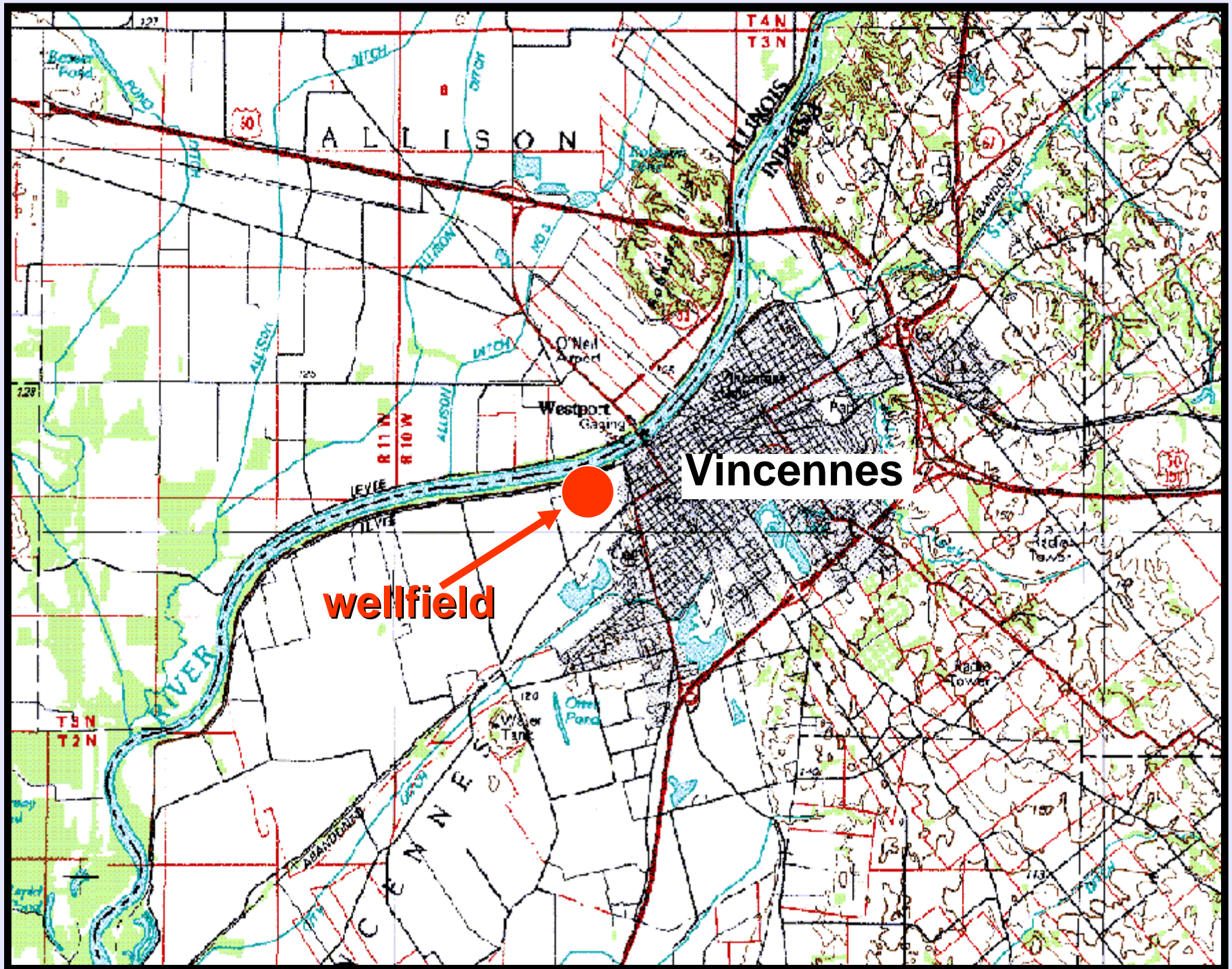
Er zijn vele bronnen van mogelijke verontreinigingen van puttenvelden

- Riolering, septische systemen
- Pesticiden, herbiciden en andere landbouwchemicaliën
- Organische afvalprodukten van vee/kippen/varkenshouderijen
- Industriële en gevaarlijke afvalstoffen
- Oppervlakte afvoer van stedelijke gebieden
- Lekkende ondergrondse opslagtanks (ze lekken allemaal)
- Lekkende (voormalige) vuilnisbelten
- Zeewater

Drie-dimensionale intrekgebied van een pompput moet beschermd worden

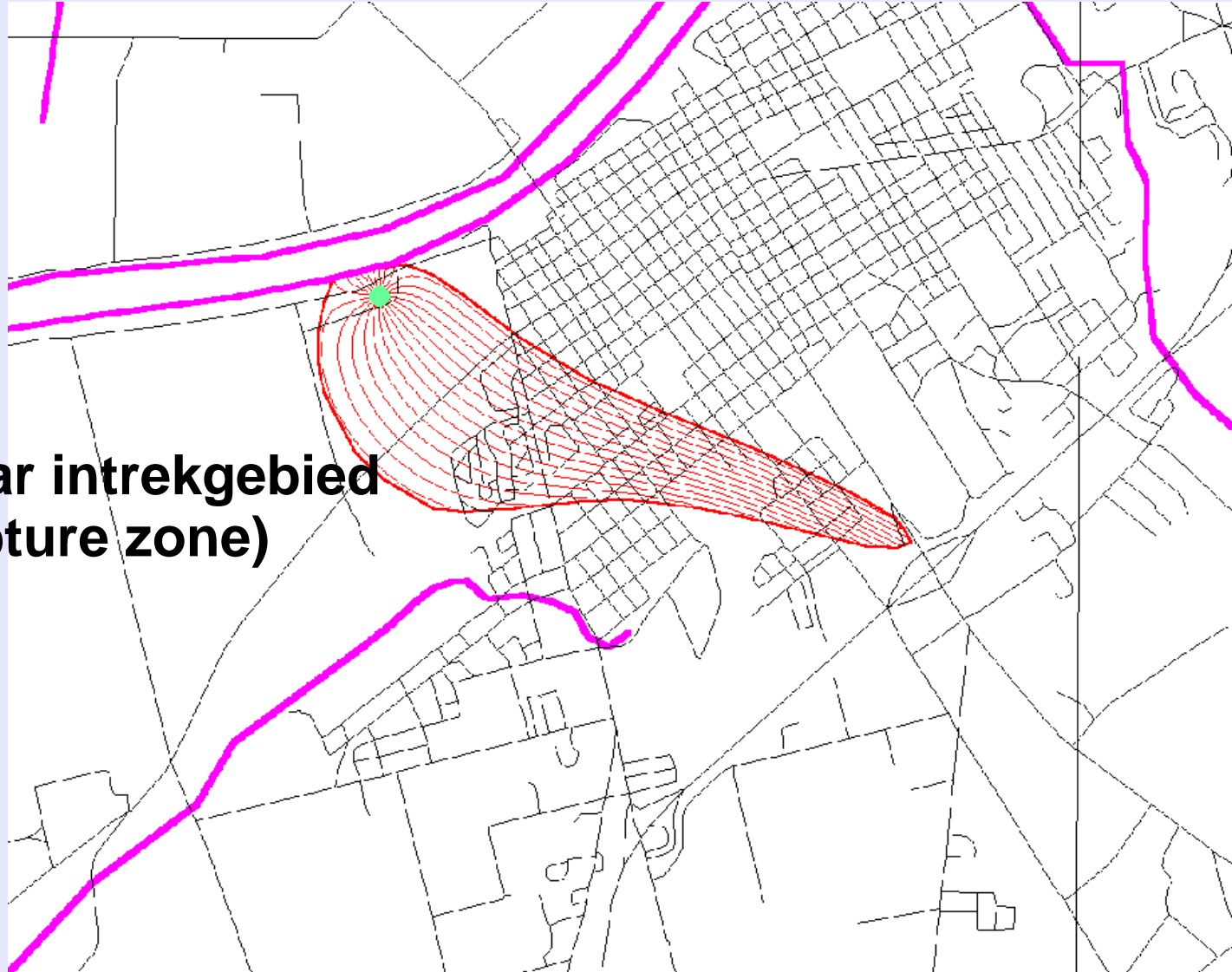
Vincennes

wellfield

Intrekgebieden worden bepaald met een computer model en beslaan een bepaalde periode

**5 jaar intrekgebied
(capture zone)**

Nabij de kust zit er zowel zoet als zout water in de (diepere) aquifers

Zeewater is ~2.5% zwaarder dan zoet water

Dichtheid van zoet water ~ 1000 kg/m³

Dichtheid van zeewater ~ 1025 kg/m³

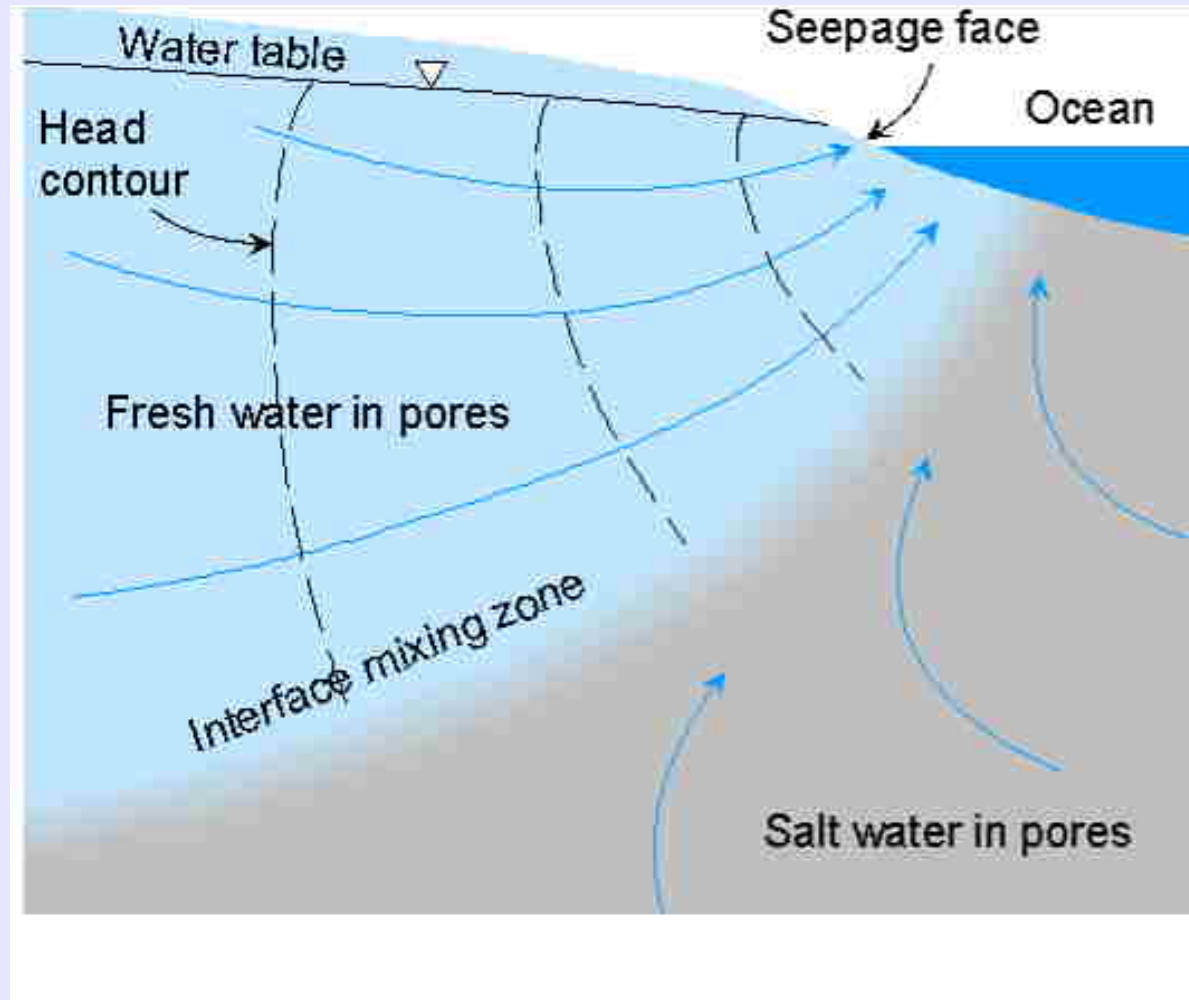
Zeewater bevat ~19 gram chloride per liter

Water smaakt al zoutig als er 0.25 gram chloride per liter in zit

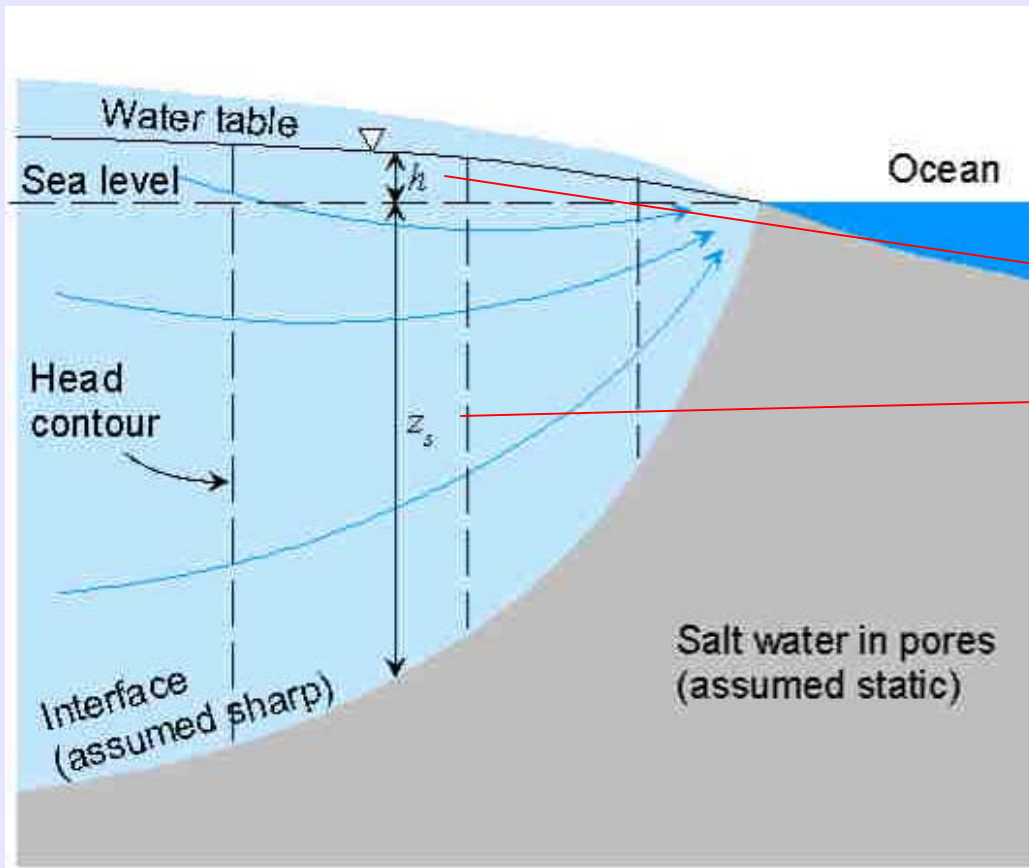
Dus een klein beetje zeewater bij het zoete water en je kunt het al niet meer drinken

(Je zou het natuurlijk kunnen ontzouten, maar dat is nog wel enigzins duur)

Zoet water stroomt over zout water naar de kust
Tussen het zoete en zoute water is een brakke overgangszone

De overgang tussen zoet en zout mag vaak geschematiseerd worden als een interface

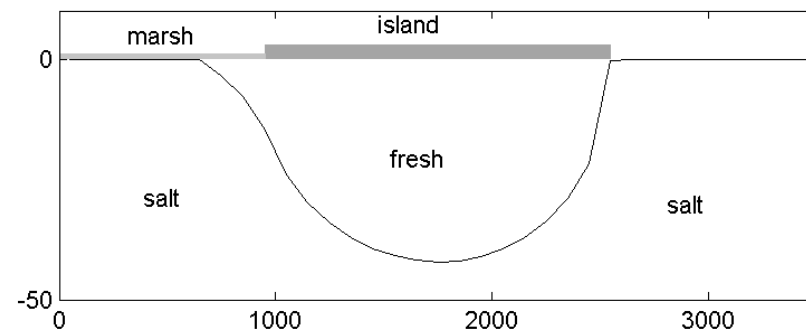
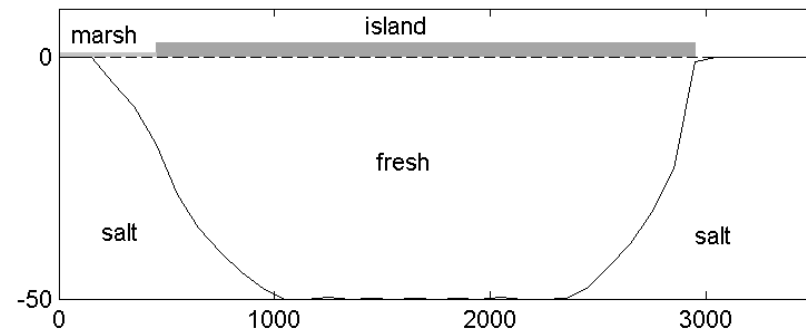
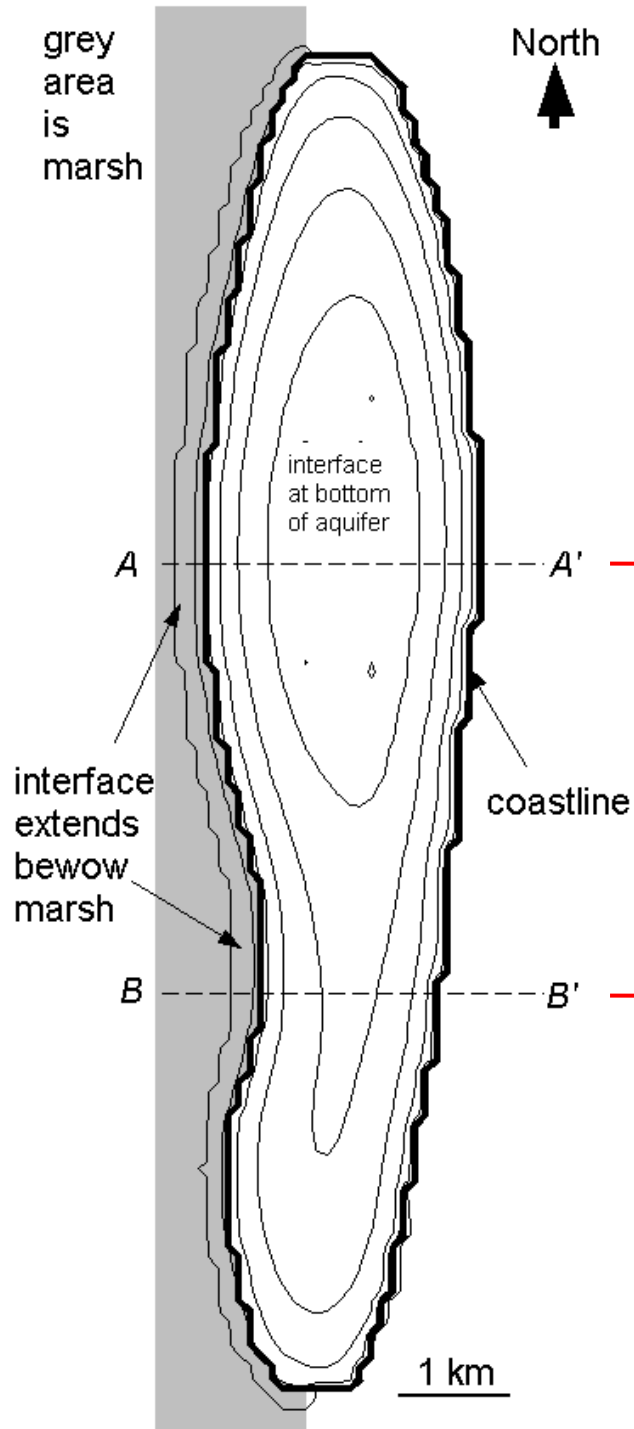

Ghyben-Herzberg
formule:

$$z_s = \frac{\rho_f}{\rho_s - \rho_f} h$$

$$z_s \approx 40h$$

Zoetwater bel onder een barrier island langs de kust van Georgia, USA

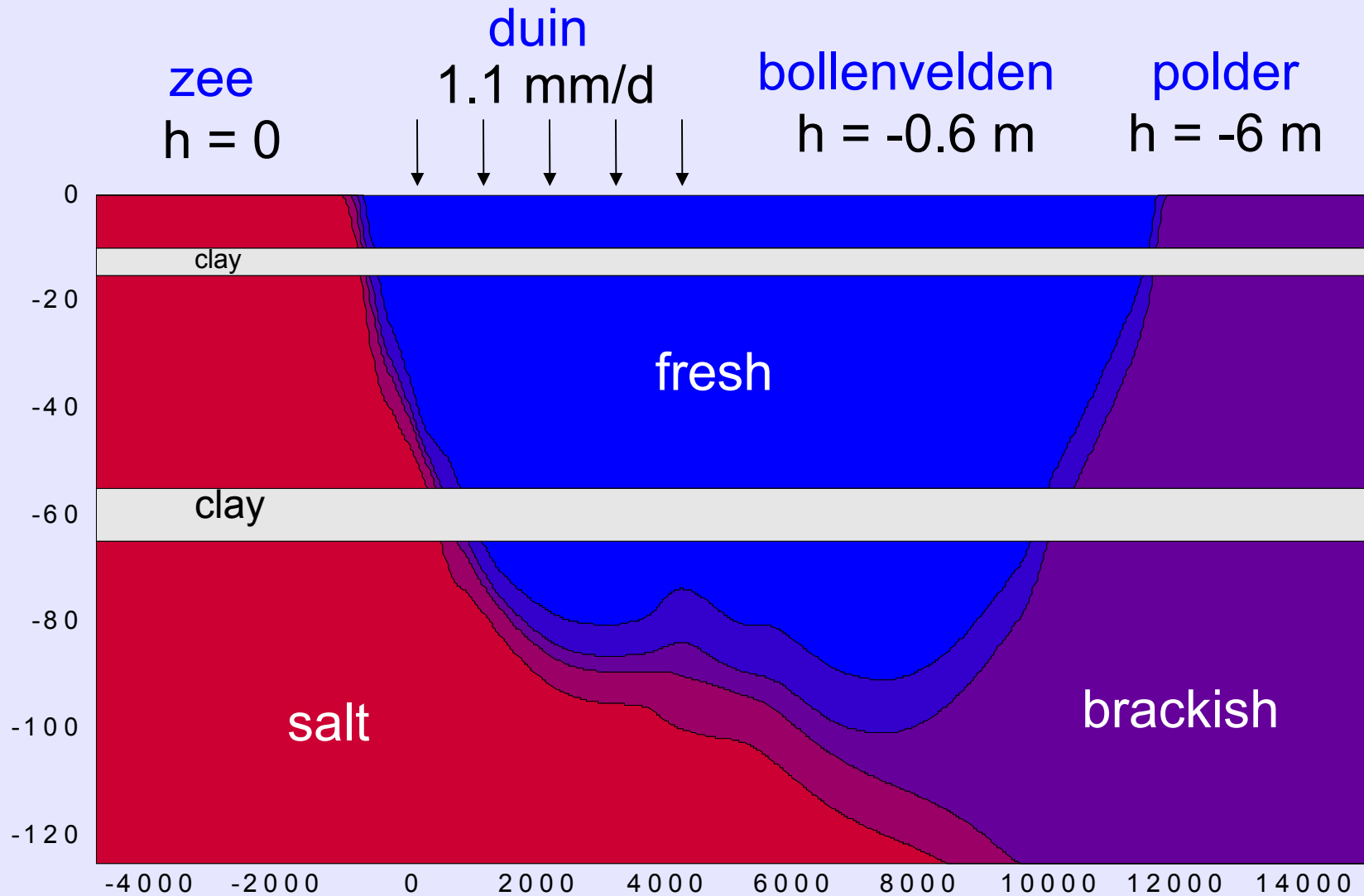

Zeewaterintrusie in gebied van Amsterdamsche Drinkwater Maatschappij (nu: Waternet)

Doorsnede van
het kustgebied

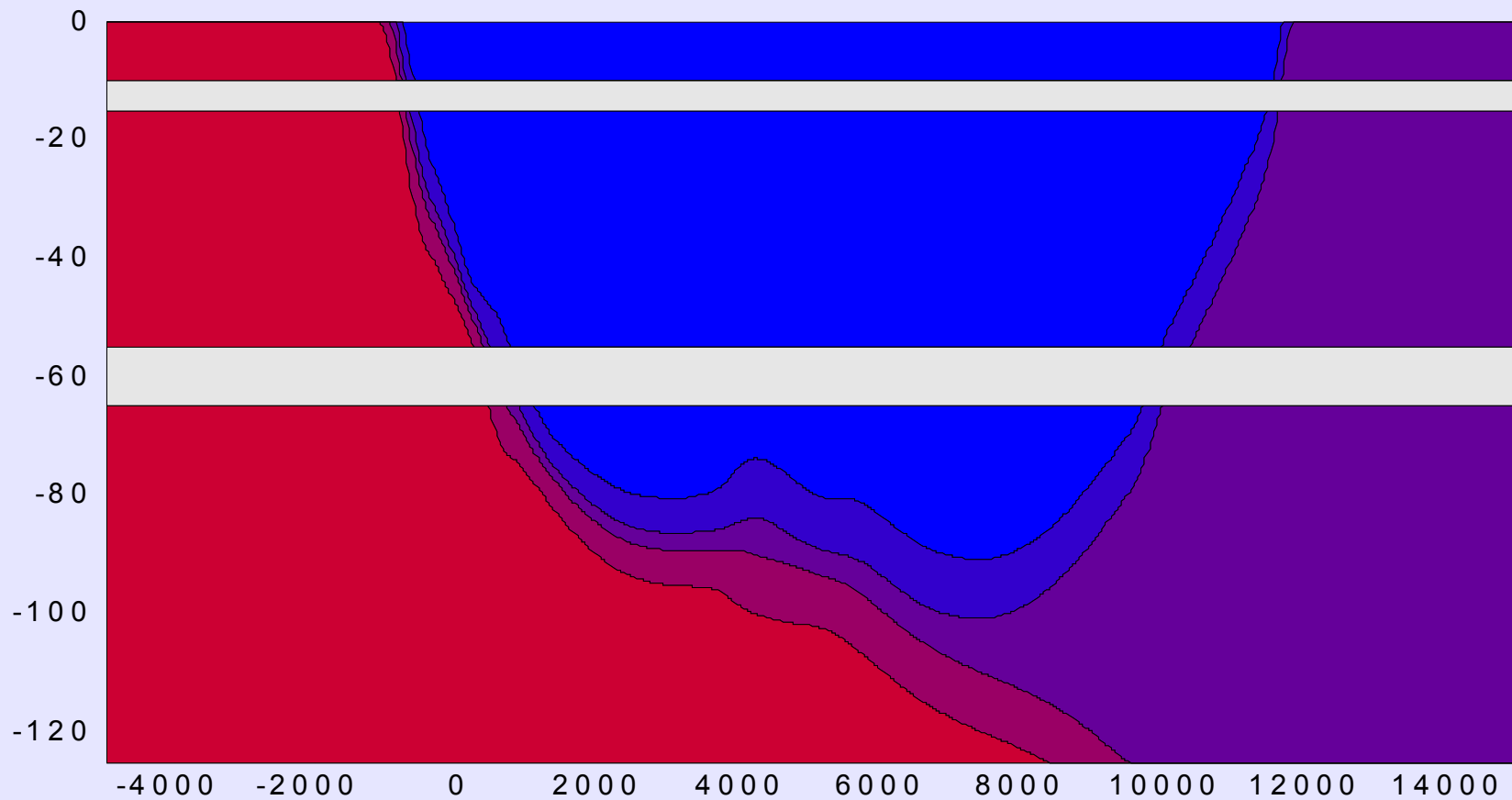
Zout verdeling nabij kust: zoete bel onder het duin en brak water kwelt op in Haarlemmermeer

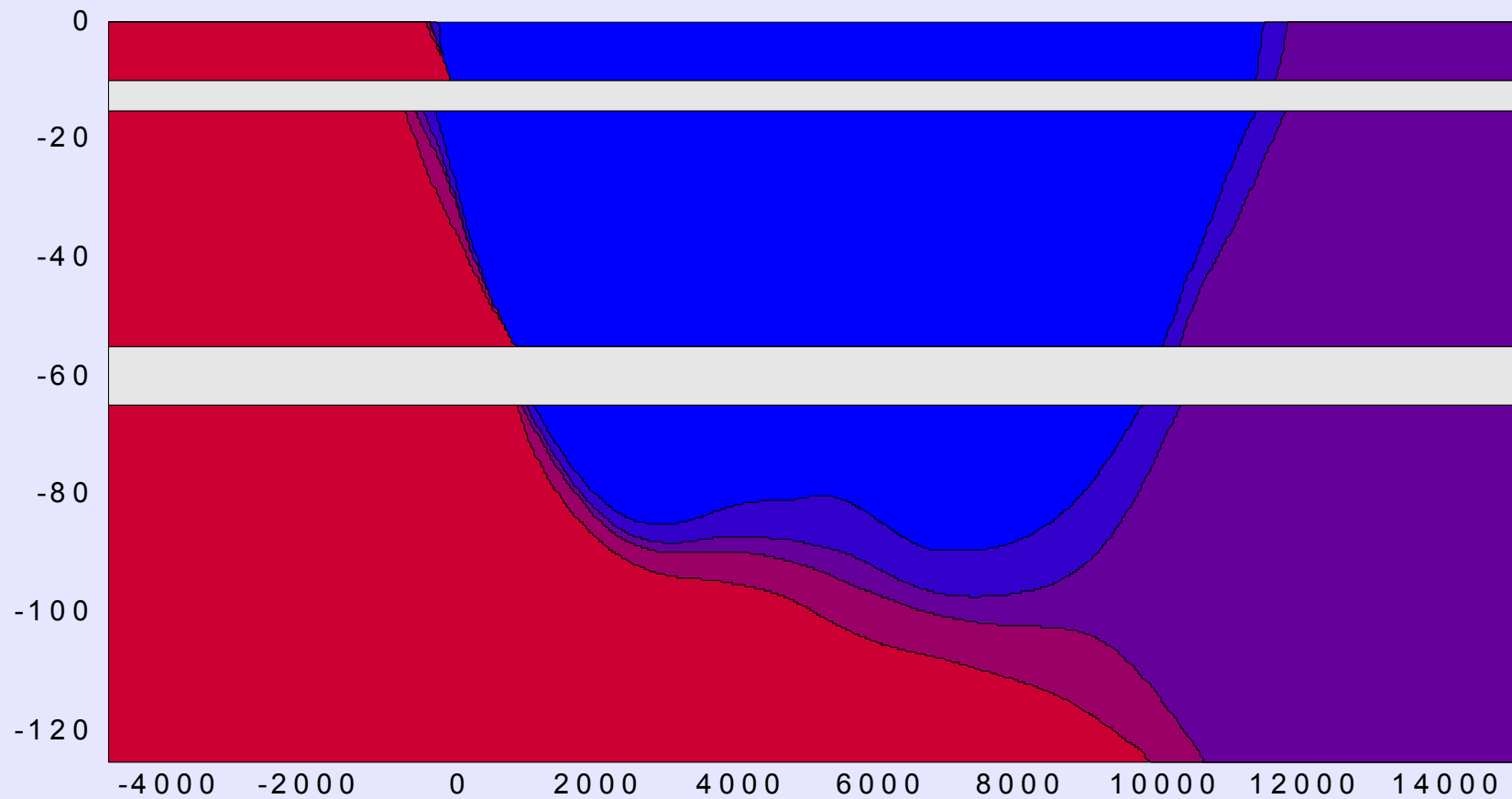
Data courtesy Amsterdam Water Supply

Verandering van de zoutverdeling: 1980

Verandering van de zoutverdeling: 2020

Verandering van de zoutverdeling: 2060

